

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅSDIREKTIV 2006/123/EF

2014/EØS/35/13

av 12. desember 2006

om tjenester i det indre marked(*)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 47 nr. 2 første og tredje punktum og artikkel 55,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité⁽¹⁾,

under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen⁽²⁾,

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251⁽³⁾ og

ut fra følgende betraktninger:

1) Den europeiske union søker å skape stadig nære forbindelser mellom Europas stater og folk og å sikre økonomisk og sosial framgang. I henhold til traktatens artikkel 14 nr. 2 utgjør det indre marked et område uten indre grenser, der fri bevegelse for tjenester er sikret. Etableringsadgangen er sikret i henhold til traktatens artikkel 43. Adgangen til å yte tjenester innenfor Fellesskapet er fastsatt i traktatens artikkel 49. For å styrke integrasjonen mellom Europas folk og fremme en balansert og bærekraftig økonomisk og sosial framgang er det av avgjørende betydning å fjerne hindringer for utviklingen av tjenestevirksomhet mellom medlemsstatene. Når slike hindringer fjernes, er det viktig å sikre at utviklingen av tjenestevirksomhet bidrar til fullføring av oppgaven fastsatt i traktatens artikkel 2 om å fremme en harmonisk, likevektig og bærekraftig utvikling av økonomisk virksomhet i Fellesskapet som helhet, et høyt nivå for sysselsetting og sosial trygghet, likestilling mellom menn og kvinner, en bærekraftig og ikke-inflasjonsdrivende vekst, en sterk konkurransevne og høy grad av tilnærming mellom de økonomiske resultater, et høyt nivå for miljøvern og bedring av miljøkvaliteten, en heving av levestandarden og livskvaliteten samt økonomisk og sosial utjevning og solidaritet mellom medlemsstatene.

2) Et konkurransedyktig marked for tjenester er avgjørende for å fremme økonomisk vekst og skape arbeidsplasser i Den europeiske union. På det nåværende tidspunkt er det en rekke hindringer innenfor det indre marked som hindrer tjenesteytere, særlig små og mellomstore bedrifter (SMB), i å utvide sin virksomhet ut over sine nasjonale grenser og i å utnytte det indre marked fullt ut. Dette svekker konkurransevnen på verdensplan for tjenesteytere i Den europeiske union. Et fritt marked som tvinger medlemsstatene til å fjerne restriksjoner på tjenesteyting over landegrensene, sammen med økt åpenhet og bedre forbrukeropplysning, ville gi forbrukerne et større utvalg og bedre tjenester til lavere priser.

3) I Kommisjonens rapport om tilstanden for det indre marked for tjenester er det regnet opp en lang rekke hindringer som står i veien for eller forsinket utviklingen av tjenester mellom medlemsstatene, særlig tjenester som ytes av små og mellomstore bedrifter, som spiller en framtrekkende rolle på området tjenesteyting. I rapporten konkluderes det med at det ett tiår etter at det indre marked skulle ha vært fullført, fortsatt er stor avstand mellom visjonen om en integrert økonomi i Den europeiske union og virkeligheten slik den oppleves av europeiske borgere og tjenesteytere. Hindringene berører en rekke ulike former for tjenestevirksomhet og alle trinn av tjenesteyterens virksomhet, og de har mange fellestrekk, bl.a. at de ofte skyldes administrative byrder, rettslig usikkerhet i forbindelse med virksomhet over landegrensene og mangel på gjensidig tillit mellom medlemsstatene.

4) Ettersom tjenester er drivkraften i den økonomiske veksten og utgjør 70 % av BNP og sysselsetting i de fleste medlemsstatene, har denne oppsplittingen av det indre marked en negativ innvirkning på hele den europeiske økonomien, særlig med hensyn til små og mellomstore bedrifters konkurransevne og bevegelse for arbeidstakere, og hindrer forbrukerne i å få tilgang til et større utvalg tjenester til konkurransedyktige priser. Det er viktig å peke på at tjenestesektoren er en viktig sysselsetningssektor, særlig for kvinner, og at kvinner derfor vil kunne ha stor fordel av nye muligheter som tilbys ved fullføringen av det indre marked for tjenester. Europaparlamentet og Rådet har lagt vekt på at det å fjerne juridiske hindringer for opprettelsen av et virkelig indre marked, er en prioritert oppgave for å nå målet fastsatt på Det europeiske råds møte i Lisboa 23. og 24. mars 2000

(*) Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EUT L 376 av 27.12.2006, s. 36, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 45/2009 av 9. juni 2009 om endring av EØS-avtalens vedlegg X (Generelle tjenester) og vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 33 av 25.6.2009, s. 8.

⁽¹⁾ EUT C 221 av 8.9.2005, s. 113.

⁽²⁾ EUT C 43 av 18.2.2005, s. 18.

⁽³⁾ Europaparlamentsuttalelse av 16. februar 2006 (ennå ikke offentliggjort i EUT), Rådets felles holdning av 24. juli 2006 (EUT C 270 E av 7.11.2006, s. 1) og Europaparlamentets holdning av 15. november 2006. Rådsbeslutning av 11. desember 2006.

om å bedre sysselsettingen og den sosiale utjevningen og oppnå en bærekraftig økonomisk vekst for å gjøre Den europeiske union til verdens mest konkurransedyktige og dynamiske kunnskapsøkonomi innen 2010, med flere og bedre arbeidsplasser. Å fjerne disse hindringene og samtidig sikre en høyt utviklet europeisk sosial modell er dermed en grunnleggende forutsetning for å overvinne de vanskelighetene som har oppstått i forbindelse med gjennomføringen av Lisboa-strategien, og for å sette fart i den europeiske økonomien, særlig med hensyn til sysselsetting og investering. Det er derfor viktig å oppnå et indre marked for tjenester med den rette balansen mellom markedsåpning og bevaring av offentlige tjenester samt sosiale rettigheter og forbrukerrettigheter.

- 5) Det er derfor nødvendig å fjerne hindringer for etableringsadgangen for tjenesteytere i medlemsstatene og hindringer for den frie bevegelse for tjenester mellom medlemsstatene, og å garantere tjenestemottakere og tjenesteytere nødvendig rettssikkerhet for å kunne utøve disse to grunnleggende frihetene i traktaten i praksis. Ettersom hindringene i det indre marked for tjenester berører både markedsdeltakere som ønsker å etablere seg i andre medlemsstater, og dem som yter en tjeneste i en annen medlemsstat uten å være etablert der, er det nødvendig å gi tjenesteytere mulighet til å utvikle sin tjenestevirksomhet i det indre marked, enten ved å etablere seg i en medlemsstat, eller ved å gjøre bruk av den frie bevegelse for tjenester. Tjenesteytere bør kunne velge mellom disse to frihetene, avhengig av hvilken vekststrategi de har i hver enkelt medlemsstat.
- 6) Disse hindringene kan ikke fjernes bare ved en direkte anvendelse av traktatens artikkel 43 og 49 ettersom det ville være svært vanskelig for nasjonale institusjoner og fellesskapsorganer å gjennomføre traktatbruddsbehandling mot de berørte medlemsstatene i hvert enkelt tilfelle, særlig etter utvidelsen, og ettersom mange hindringer kan fjernes bare etter forutgående samordning av nasjonal lovgivning, bl.a. ved at det opprettes et administrativt samarbeid. Som Europaparlamentet og Rådet har erkjent, gjør en fellesskapsrettsakt det mulig å oppnå et virkelig indre marked for tjenester.
- 7) Ved dette direktiv opprettes det en generell rettslig ramme som kommer en lang rekke tjenester til gode, og som samtidig tar hensyn til særtrekkene ved hver type virksomhet eller yrke og de reglene som gjelder for disse. Denne rammen bygger på en dynamisk og selektiv tilnæringsmåte som består i først å fjerne hindringer som kan fjernes raskt, og deretter for andre hindringer å innlede en prosess med vurdering, samråd og utfyllende harmonisering av særlige spørsmål, noe som vil muliggjøre en gradvis og samordnet modernisering av nasjonale ordninger for regulering av tjenestevirksomhet, som er avgjørende for å oppnå et virkelig indre marked for tjenester innen 2010. Det bør fastsettes en

balansert kombinasjon av tiltak som omfatter målrettet harmonisering, administrativt samarbeid, bestemmelser om adgangen til å yte tjenester og en oppmuntring til utvikling av atferdsregler på visse områder. Denne samordningen av nasjonale lovgivninger bør sikre en høy grad av rettslig integrasjon i Fellesskapet og et høyt nivå for vern av mål av allmenn interesse, særlig forbrukervern, som er avgjørende for å skape tillit mellom medlemsstatene. Dette direktiv tar også hensyn til andre mål av allmenn interesse, herunder vern av miljøet, offentlig sikkerhet og folkehelsen, samt nødvendigheten av å overholde arbeidsrettsbestemmelser.

- 8) Bestemmelsene i dette direktiv om etableringsadgangen og den frie bevegelse for tjenester bør få anvendelse bare i den utstrekning de berørte formene for virksomhet er åpne for konkurranse, slik at medlemsstatene ikke pålegges verken å liberalisere tjenester av allmenn økonomisk interesse eller å privatisere offentlige foretak som yter slike tjenester, eller å avskaffe eksisterende monopoler for andre former for virksomhet eller visse distribusjonstjenester.
- 9) Dette direktiv får anvendelse bare på krav som berører adgangen til eller utøvelsen av tjenestevirksomhet. Det får derfor ikke anvendelse på krav som f.eks. veitrafikkregler, regler for arealplanlegging og -utvikling, by- og landplanlegging, byggestandarder samt administrative sanksjoner ilagt for manglende overholdelse av disse reglene, som ikke særskilt regulerer eller påvirker tjenestevirksomheten, men som må overholdes av tjenesteyterne ved utøvelsen av deres økonomiske virksomhet på samme måte som av enkeltpersoner som handler som privatpersoner.
- 10) Dette direktiv gjelder ikke krav i forbindelse med tilgang til offentlige midler for visse tjenesteytere. Slike krav omfatter særlig krav som fastsetter vilkår for tjenesteyteres rett til å motta offentlige midler, herunder særlige kontraktsvilkår, og framfor alt kvalitetsstandarder som må overholdes som vilkår for å motta offentlige midler, for eksempel for sosialtjenester.
- 11) Dette direktiv berører ikke tiltak som medlemsstatene har truffet i samsvar med fellesskapsretten for å verne eller fremme kulturelt og språklig mangfold og mediemangfold, herunder finansiering av slike tiltak. Dette direktiv er ikke til hinder for at medlemsstatene kan anvende sine grunnleggende regler og prinsipper for pressefrihet og ytringsfrihet. Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes lover om forbud mot forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet eller av andre grunner som fastsatt i traktatens artikkel 13.

- 12) Dette direktiv har som mål å skape en rettslig ramme for å sikre etableringsadgangen og den frie bevegelighet for tjenester mellom medlemsstatene, og det verken harmoniserer eller berører strafferetten. Medlemsstatene bør imidlertid ikke kunne begrense adgangen til å yte tjenester ved å anvende strafferettslige bestemmelser som direkte berører adgangen til eller utøvelsen av tjenestevirksomhet, for å omgå reglene som er fastsatt i dette direktiv.
- 13) Det er også viktig at dette direktiv fullt ut respekterer fellesskapsinitiativer på grunnlag av traktatens artikkel 137 med sikte på å nå målene i traktatens artikkel 136 om fremming av sysselsetting og bedring av leve- og arbeidsvilkår.
- 14) Dette direktiv berører ikke arbeids- og ansettelsesvilkår, herunder lengste arbeidstid og korteste hviletid, minste antall feriedager med lønn per år, minstelønn samt helse, sikkerhet og hygiene på arbeidsplassen, som medlemsstatene anvender i samsvar med fellesskapsretten, og det berører heller ikke forhold mellom partene i arbeidslivet, herunder retten til å forhandle og inngå tariffavtaler, retten til å streike og gjennomføre faglige aksjoner i samsvar med nasjonal lovgivning og praksis som overholder fellesskapsretten, og direktivet får ikke anvendelse på tjenester som ytes av vikarbyråer. Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes trygdellovgivning.
- 15) Dette direktiv respekterer utøvelsen av de grunnleggende rettighetene som anvendes i medlemsstatene, og som er anerkjent i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter og de medfølgende forklaringene, og bringer dem i samsvar med de grunnleggende frihetene fastsatt i traktatens artikkel 43 og 49. Disse grunnleggende rettighetene omfatter retten til å gjennomføre faglige aksjoner i samsvar med nasjonal rett og praksis som overholder fellesskapsretten.
- 16) Dette direktiv gjelder bare tjenesteytere som er etablert i en medlemsstat, og omfatter ikke eksterne forhold. Det gjelder ikke forhandlinger i internasjonale organisasjoner om handel med tjenester, særlig innenfor rammen av Generalavtalen om handel med tjenester (GATS).
- 17) Dette direktiv omfatter bare tjenester som utføres mot økonomisk vederlag. Tjenester av allmenn interesse omfattes ikke av definisjonen i traktatens artikkel 50 og faller derfor ikke inn under dette direktivs virkeområde. Tjenester av allmenn økonomisk interesse er tjenester som utføres mot økonomisk vederlag, og faller derfor inn under dette direktivs virkeområde. Visse tjenester av allmenn økonomisk interesse, for eksempel på transportområdet, er imidlertid utelukket fra dette direktivs virkeområde, og visse andre tjenester av allmenn økonomisk interesse, for eksempel tjenester som kan finnes i postsektoren, er omfattet av unntak fra bestemmelsen i dette direktiv om adgangen til å yte tjenester. Dette direktiv omhandler ikke finansiering av tjenester av allmenn økonomisk interesse og får ikke anvendelse på medlemsstatenes støtteordninger, særlig på det sosiale område, i samsvar med Fellesskapets konkurranseregler. Dette direktiv omhandler ikke oppfølgingen av Kommisjonens hvitbok om tjenester av allmenn interesse.
- 18) Finansielle tjenester bør utelukkes fra dette direktivs virkeområde ettersom slik virksomhet er underlagt særskilt fellesskapsregelverk, som i likhet med dette direktiv tar sikte på å oppnå et virkelig indre marked for tjenester. Denne utelukkelsen bør derfor omfatte alle finansielle tjenester som banktjenester og tjenester som gjelder kreditt, forsikring og gjenforsikring, yrkesbaserte eller individuelle pensjoner, verdipapirer, investeringsfond, betaling og investeringsrådgivning, herunder tjenestene oppført i vedlegg I til europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/48/EF av 14. juni 2006 om adgang til å starte og utøve virksomhet som kredittinstitusjon⁽¹⁾.
- 19) I lys av vedtakelsen i 2002 av en rekke rettsakter om elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester samt om tilhørende ressurser og tjenester, der det ble fastsatt rammeregler for å lette adgangen til slik virksomhet i det indre marked, særlig ved å fjerne de fleste ordningene med individuell tillatelse, må spørsmål som er behandlet i disse rettsaktene, utelukkes fra dette direktivs virkeområde.
- 20) Utelukkelsen fra dette direktivs virkeområde med hensyn til slike elektroniske kommunikasjonstjenester som er omfattet av europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/19/EF av 7. mars 2002 om tilgang til og samtrafikk mellom elektroniske kommunikasjonsnett og tilhørende ressurser (tilgangsdirektivet)⁽²⁾, europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/20/EF av 7. mars 2002 om tillatelse for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (tillatelsesdirektivet)⁽³⁾, europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7. mars 2002 om felles rammeregler for elektroniske

(1) EUT L 177 av 30.6.2006, s. 1.

(2) EFT L 108 av 24.4.2002, s. 7.

(3) EFT L 108 av 24.4.2002, s. 21.

- kommunikasjonsnett og -tjenester (rammedirektivet)⁽¹⁾, europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/EF av 7. mars 2002 om leveringspliktige tjenester og brukerrettigheter i forbindelse med elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (direktivet om leveringspliktige tjenester)⁽²⁾ og europaparlaments- og rådsdirektiv nr. 2002/58/EF av 12. juli 2002 om behandling av personopplysninger og personvern i sektoren for elektronisk kommunikasjon (direktivet om personvern og elektronisk kommunikasjon)⁽³⁾ bør ikke gjelde bare for spørsmål som behandles særskilt i nevnte direktiver, men også på områder der direktivene uttrykkelig gir medlemsstatene mulighet til å treffe visse tiltak på nasjonalt plan.
- 21) Transporttjenester, herunder bytransport, drosjer og ambulanser samt havnetjenester bør utelukkes fra dette direktivs virkeområde.
- 22) Utelukkelse av helsetjenester fra dette direktivs virkeområde bør omfatte helsetjenester og farmasøytiske tjenester som helsepersonell yter til pasienter for å vurdere, bevare eller gjenopprette deres helsetilstand når slik virksomhet er forbeholdt lovregulert helsepersonell i den medlemsstat der tjenestene ytes.
- 23) Dette direktiv berører ikke refusjon av utgifter til helsetjenester som ytes i en annen medlemsstat enn den der mottakeren av helsetjenesten er bosatt. Domstolen har behandlet dette spørsmålet ved flere anledninger og har anerkjent pasientenes rettigheter. Det er viktig å behandle dette spørsmålet i en annen fellesskapsrettsakt for å oppnå økt rettsikkerhet og klarhet, i den utstrekning dette spørsmålet ikke allerede er behandlet i rådsforordning (EØF) nr. 1408/71 av 14. juni 1971 om anvendelse av trygdeordninger på arbeidstakere og deres familiemedlemmer som flytter innenfor Fellesskapet⁽⁴⁾.
- 24) Audiovisuelle tjenester, uansett overføringsmåte, herunder kinoer, bør også utelukkes fra dette direktivs virkeområde. Direktivet bør heller ikke få anvendelse på støtte som gis av medlemsstatene på det audiovisuelle området, og som omfattes av Fellesskapets konkurranseregler.
- 25) Pengespill, herunder lotterier og veddemål, bør utelukkes fra dette direktivs virkeområde i lys av denne virksomhetens særlig art, som har medført at medlemsstatene har utformet en politikk knyttet til offentlig orden og forbrukervern.
- 26) Dette direktiv berører ikke anvendelsen av traktatens artikkel 45.
- 27) Dette direktiv bør ikke omfatte de sosialtjenestene på områdene bolig, barneomsorg og støtte til familier og personer som har behov for det, som ytes av staten på nasjonalt, regionalt eller lokalt plan av tjenesteytere på oppdrag fra staten, eller av veldedige organisasjoner som er anerkjent av staten, med det formål å støtte personer som har et varig eller midlertidig særlig behov på grunn av utilstrekkelige inntekter i familien, eller på grunn av at de helt eller delvis befinner seg i et avhengighetsforhold, eller personer som risikerer å bli marginalisert. Disse tjenestene er avgjørende for å garantere den grunnleggende retten til menneskeverd og menneskelig integritet og er et uttrykk for prinsippene om sosial utjevning og solidaritet og bør ikke berøres av dette direktiv.
- 28) Dette direktiv omhandler ikke finansieringen av, eller støtteordningene for, sosiale tjenester. Direktivet berører heller ikke kriterier eller vilkår som medlemsstatene har fastsatt for å sikre at sosiale tjenester virkelig tjener den offentlige interesse og bidrar til sosial utjevning. I tillegg bør dette direktiv ikke berøre prinsippet om leveringspliktige tjenester med hensyn til medlemsstatenes sosialtjenester.
- 29) Ettersom det i traktaten er fastsatt særskilte rettslige grunnlag for skattespørsmål, og ettersom det allerede er vedtatt fellesskapsrettsakter på dette området, må skatteområdet utelukkes fra dette direktivs virkeområde.
- 30) Tjenestevirksomhet utgjør allerede en betydelig del av gjeldende fellesskapsrett. Dette direktiv bygger på, og utfyller dermed, gjeldende fellesskapsrett. Konflikter mellom dette direktiv og andre fellesskapsdokumenter er påvist og blir tatt hensyn til i dette direktiv, bl.a. ved hjelp av unntak. Det er imidlertid nødvendig å fastsette en regel for eventuelle gjenværende tilfeller og unntakstilfeller der det er en konflikt mellom en bestemmelse i dette direktiv og en bestemmelse i et annet fellesskapsdokument. Hvorvidt det foreligger en slik konflikt, bør avgjøres i samsvar med traktatens regler for etableringsrett og fri bevegelighet for tjenester.

⁽¹⁾ EFT L 108 av 24.4.2002, s. 33.

⁽²⁾ EFT L 108 av 24.4.2002, s. 51.

⁽³⁾ EFT L 201 av 31.7.2002, s. 37. Direktivet endret ved direktiv 2006/24/EF (EUT L 105 av 13.4.2006, s. 54).

⁽⁴⁾ EFT L 149 av 5.7.1971, s. 2. Forordningen sist endret ved europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 629/2006 (EUT L 114 av 27.4.2006, s. 1)

- 31) Dette direktiv er i samsvar med og berører ikke europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF av 7. september 2005 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner⁽¹⁾. Det omhandler andre spørsmål enn dem som er knyttet til yrkeskvalifikasjoner, for eksempel yrkesansvarsforsikring, kommersiell kommunikasjon, virksomhet på flere områder og administrativ forenkling. Når det gjelder midlertidig tjenesteyting over landegrensene, sikrer et unntak fra bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester i dette direktiv at avdeling II om adgang til å yte tjenester i direktiv 2005/36/EF ikke berøres. Derfor berøres ingen av de tiltakene som i henhold til nevnte direktiv får anvendelse i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, av bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester.
- 32) Dette direktiv er i samsvar med Fellesskapets regelverk for forbrukervern, for eksempel europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/29/EF av 11. mai 2005 om foretaks urimelige handelspraksis overfor forbrukere i det indre marked (direktivet om urimelig handelspraksis)⁽²⁾ og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 av 27. oktober 2004 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning (forordningen om forbrukervernsamarbeid)⁽³⁾.
- 33) De tjenestene som omfattes av dette direktiv, gjelder en rekke ulike former for virksomheter som er i stadig forandring, herunder forretningstjenester som bedriftsrådgivning, sertifisering og prøving, eiendomsforvaltning, herunder kontorvedlikehold, reklame, rekrutteringstjenester og handelsagenters tjenester. De tjenestene som omfattes, er også tjenester som ytes både til næringsliv og forbrukere, for eksempel juridisk rådgivning eller skatterådgivning, tjenester i forbindelse med fast eiendom som eiendomsmeglerstjenester, bygge- og anleggsvirksomhet, herunder arkitektstjenester, handel og distribusjon, organisering av messer, bilutleie og reisebyråer. Forbrukertjenester er også omfattet, for eksempel innenfor turisme, herunder turistguider, fritidstjenester, idrettsanlegg og fornøylesparker, og i den utstrekning de ikke er utelukket fra dette direktivs virkeområde, husholdningstjenester, for eksempel hjelp til eldre. Slik virksomhet kan omfatte tjenester som krever at tjenesteyter og tjenestemottaker befinner seg i nærheten av hverandre, tjenester som krever at tjenestemottaker eller tjenesteyter reiser til et annet sted, og tjenester som kan ytes over avstand, herunder via Internett.
- 34) I henhold til Domstolens rettspraksis må vurderingen av om visse former for virksomhet, særlig virksomhet som er offentlig finansiert eller ytes av offentlige foretak, utgjør en «tjeneste», foretas i hvert enkelt tilfelle i lys av den berørte virksomhetens kjennetegn, særlig måten den ytes, organiseres og finansieres på i vedkommende medlemsstat. Domstolen har fastslått at det avgjørende kjennetegnet ved betaling er at den utgjør et økonomisk vederlag for de aktuelle tjenestene, og har erkjent at kjennetegnet ved betaling ikke er til stede når det gjelder virksomhet som utføres uten økonomisk vederlag av staten eller på vegne av staten innenfor rammen av dens plikter på det sosiale og kulturelle området og innenfor utdanning og rettsvesen, for eksempel kurs som gis innenfor det nasjonale utdanningssystemet, eller forvaltningen av trygdeordninger som ikke driver økonomisk virksomhet. Det at tjenestemottakerne betaler et gebyr, for eksempel den studie- eller registreringsavgiften som betales av studenter for å yte et visst bidrag til driftskostnadene for en ordning, utgjør ikke i seg selv noen betaling ettersom tjenesten fortsatt i hovedsak finansieres med offentlige midler. Slik virksomhet omfattes derfor ikke av definisjonen av tjeneste i traktatens artikkel 50, og faller derfor ikke inn under dette direktivs virkeområde.
- 35) Sportsaktiviteter for amatører på ideelt grunnlag er av stor sosial betydning. De har ofte utelukkende sosiale eller fritidsmessige mål. De utgjør derfor ikke nødvendigvis noen økonomisk virksomhet som definert i fellesskapsretten, og bør dermed falle utenfor dette direktivs virkeområde.
- 36) Begrepet «tjenesteyter» bør omfatte enhver fysisk person som er borger i en medlemsstat, eller enhver juridisk person som driver tjenestevirksomhet i en medlemsstat, enten ved å benytte seg av etableringsadgangen eller av den frie bevegelighet for tjenester. Begrepet tjenesteyter bør derfor ikke være begrenset til bare tjenesteyting over landegrensene innenfor rammen av den frie bevegelighet for tjenester, men bør også omfatte tilfeller der en markedsdeltaker etablerer seg i en medlemsstat med sikte på å utvikle sin tjenestevirksomhet der. På den annen side bør begrepet tjenesteyter ikke omfatte tilfeller der selskaper fra tredjestater har filialer i en medlemsstat, ettersom etableringsadgangen og den frie bevegelighet for tjenester i henhold til traktatens artikkel 48 bare kan komme selskaper til gode som er etablert i samsvar med lovgivningen i en medlemsstat, og som har sitt forretningskontor, sin hovedadministrasjon eller sitt hovedforetak innenfor Fellesskapet. Begrepet «tjenestemottaker» bør også omfatte tredjestatsborgere som allerede nyter godt av rettigheter de har fått ved fellesskapsrettsakter som forordning (EØF) nr. 1408/71, rådsdirektiv 2003/109/EF av 25. november 2003 om statusen til tredjestatsborgere som er bosatt i medlemsstaten i en lengre periode⁽⁴⁾, rådsforordning (EF) nr. 859/2003 av 14. mai 2003 om utvidelse av bestemmelsene i forordning

⁽¹⁾ EUT L 255 av 30.9.2005, s. 22.

⁽²⁾ EUT L 149 av 11.6.2005, s. 22.

⁽³⁾ EUT L 364 av 9.12.2004, s. 1. Forordningen endret ved direktiv 2005/29/EF.

⁽⁴⁾ EUT L 16 av 23.1.2004, s. 44.

(EØF) nr. 1408/71 og forordning (EØF) nr. 574/72 til å omfatte borgere i tredjestater som ikke allerede er omfattet av disse bestemmelsene utelukkende på grunn av sin nasjonalitet⁽¹⁾ og europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/38/EF av 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers rett til å ferdes og oppholde seg fritt på medlemsstatenes territorium⁽²⁾. Videre kan medlemsstatene utvide begrepet tjenestemottaker til å omfatte andre tredjestatsborgere som befinner seg på deres territorium.

37) Det sted der en tjenesteyter er etablert, bør fastsettes i samsvar med Domstolens rettspraksis, der begrepet «etablering» innebærer faktisk utøvelse av en økonomisk virksomhet ved et fast etableringssted for et ikke nærmere fastsatt tidsrom. Dette kravet kan også være oppfylt når et selskap blir opprettet for et gitt tidsrom, eller når det leier bygningen eller anlegget der det utøver sin virksomhet. Det kan også være oppfylt når en medlemsstat gir tidsbegrensede tillatelser bare for bestemte tjenester. En etablering behøver ikke å skje i form av et datterforetak, en filial eller et agentur, men kan bestå av et kontor som ledes av tjenesteyterens eget personale, eller av en person som er uavhengig, men har fullmakt til å opptre på varig grunnlag for foretaket, slik tilfellet er med et agentur. I samsvar med denne definisjonen, som krever at det faktisk utøves en økonomisk virksomhet på tjenesteyterens etableringssted, utgjør bare en postkasse ingen etablering. Dersom en tjenesteyter har flere etableringssteder, er det viktig å avgjøre fra hvilket etableringssted tjenesteytingen faktisk skjer. Dersom det er vanskelig å avgjøre fra hvilket av flere etableringssteder en gitt tjenesteyting skjer, bør etableringsstedet være det sted der tjenesteyteren har senteret for sin virksomhet knyttet til denne aktuelle tjenesten.

38) I henhold til traktatens bestemmelser om etablering lar begrepet «juridiske personer» markedsdeltakere stå fritt til å velge hvilken juridisk form de anser som egnet for å utøve sin virksomhet. Følgelig er «juridiske personer» i henhold til traktaten alle foretak som er opprettet i henhold til, eller underlagt, lovgivningen i en medlemsstat, uansett juridisk form.

39) Begrepet «tillatelsesordning» bør blant annet omfatte forvaltningsmessige framgangsmåter for å gi tillatelser, lisenser, godkjenninger eller konsesjoner, men også plikten til å være tilsluttet et bransjeorgan eller være

oppført i et register, en oversikt eller en database, være offisielt utpekt til et organ eller inneha yrkesbevis for å kunne utøve vedkommende virksomhet. Tillatelser kan gis ikke bare ved en formell beslutning, men også ved en stilltiende beslutning som for eksempel følger av at vedkommende myndighet ikke reagerer, eller at den berørte part må vente på en kvittering på mottak av en erklæring for å kunne starte vedkommende virksomhet, eller for at virksomheten skal bli lovlig.

40) Begrepet «tvingende allmenne hensyn», som det vises til i visse bestemmelser i dette direktiv, er utviklet gradvis av Domstolen i dens rettspraksis i tilknytning til traktatens artikkel 43 og 49, og kan utvikles ytterligere. Slik begrepet er anerkjent i Domstolens rettspraksis, omfatter det minst følgende grunner: offentlig orden, offentlig sikkerhet og folkehelsen i henhold til traktatens artikkel 46 og 55, opprettholdelse av samfunnsordenen, sosialpolitiske mål, vern av tjenestemottakere, forbrukervern, vern av arbeidstakere, herunder sosial trygghet for arbeidstakere, dyrs velferd, bevaring av den økonomiske stabiliteten i trygdeordningen, bedrageribekjempelse, bekjempelse av illojal konkurranse, vern av miljøet og bymiljøet, herunder by- og arealplanlegging, vern av kreditorer, sikring av en god rettspleie, trafikkisikkerhet, immaterialrettslig vern, kulturpolitiske mål, herunder vern av yttingsfriheten på forskjellige områder, særlig sosiale, kulturelle, religiøse og filosofiske samfunnsverdier, behovet for å sikre et høyt utdanningsnivå, opprettholdelse av en mangfoldig presse og fremming av nasjonalspråket, bevaring av den nasjonale historiske og kunstneriske arven samt veterinærpolitikk.

41) Begrepet «offentlig orden», som fortolket av Domstolen, dekker beskyttelse mot en virkelig og tilstrekkelig alvorlig trussel som berører en av samfunnets grunnleggende interesser, og kan særlig omfatte spørsmål som gjelder menneskeverd, beskyttelse av mindreårige og utsatte voksne samt dyrs velferd. Tilsvarende omfatter begrepet offentlig sikkerhet spørsmål om offentlig trygghet.

42) Reglene for forvaltningsmessige framgangsmåter bør ikke ha som mål å harmonisere forvaltningsmessige framgangsmåter, men å fjerne unødig tyngende tillatelsesordninger, framgangsmåter og formaliteter som er til hinder for etableringsadgangen og opprettelsen av nye tjenesteforetak.

⁽¹⁾ EUT L 124 av 20.5.2003, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 158 av 30.4.2004, s. 77.

- 43) En av de grunnleggende vanskelighetene særlig små og mellomstore bedrifter møter i forbindelse med adgangen til og utøvelsen av tjenestevirksomhet, er de kompliserte og langvarige forvaltningsmessige framgangsmåtene og rettslig usikkerhet knyttet til dem. Av den grunn er det nødvendig, med utgangspunkt i visse initiativer i forbindelse med modernisering og god forvaltningspraksis på fellesskapsplan og nasjonalt plan, å fastsette prinsipper for administrativ forenkling, blant annet ved å begrense plikten til forhåndstillatelse til de tilfellene der dette er absolutt nødvendig, og ved å innføre prinsippet om stilltiende tillatelse fra vedkommende myndigheter etter utløpet av en viss frist. Slike moderniseringstiltak har, samtidig som de ivaretar kravene om åpenhet og ajourføring av opplysninger om markedsdeltakere, til formål å fjerne forsinkelser, kostnadene og de avskrekkende virkningene som skyldes for eksempel unødvendige eller overdrevent kompliserte og tyngende framgangsmåter, overlappende framgangsmåter, unødige formkrav ved innsending av dokumenter, vedkommende myndigheters vilkårlige bruk av fullmakter, ubestemt eller altfor lang tid før det gis svar, begrenset varighet for tillatelser som gis, samt uforholdsmessige gebyrer og sanksjoner. Slik praksis virker særlig avskrekkende på tjenesteytere som ønsker å utvikle sin virksomhet i andre medlemsstater, og gjør det nødvendig med en samordnet modernisering innenfor et utvidet indre marked på 25 medlemsstater.
- 44) Medlemsstatene bør, der dette er hensiktsmessig, innføre skjemaer som er harmonisert på fellesskapsplan og fastsatt av Kommisjonen, som skal svare til sertifikater, attester eller andre dokumenter i tilknytning til etableringen.
- 45) For å undersøke behovet for å forenkle framgangsmåter og formaliteter bør medlemsstatene særlig kunne ta i betraktning nødvendigheten av dem, antall, mulig dobbeltarbeid, kostnader, klarhet, tilgjengelighet samt den forsinkelsen og de praktiske vanskelighetene som de kan føre til for vedkommende tjenesteyter.
- 46) For å lette adgangen til og utøvelsen av tjenestevirksomhet i det indre marked er det nødvendig å fastsette et felles mål for alle medlemsstatene om administrativ forenkling og å fastsette bestemmelser blant annet om retten til informasjon, elektroniske framgangsmåter og opprettelsen av en ramme for tillatelsesordninger. Andre tiltak på nasjonalt plan for å nå dette målet kan være å redusere antallet framgangsmåter og formaliteter som får anvendelse på tjenestevirksomhet, og begrense slike framgangsmåter og formaliteter til dem som er absolutt nødvendige for å nå et mål av allmenn interesse, og som ikke overlapper hverandre med hensyn til innhold eller formål.
- 47) For å oppnå administrativ forenkling bør det ikke pålegges generelle formelle krav, slik som framlegging av originaldokumenter, bekreftede kopier eller en bekreftet oversettelse, unntatt der det er objektivt begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, slik som vern av arbeidstakere, folkehelse, miljøvern eller forbrukervern. Det er også nødvendig å sikre at en tillatelse som hovedregel gjør det mulig å få adgang til tjenestevirksomhet, eller til å utøve slik virksomhet, på hele det nasjonale territoriet, med mindre en ny tillatelse for hver etablering, for eksempel for hvert nye ekstra store supermarked, eller en tillatelse som er begrenset til en bestemt del av det nasjonale territoriet, er objektivt begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn.
- 48) For ytterligere å forenkle de forvaltningsmessige framgangsmåtene er det hensiktsmessig å sørge for at alle tjenesteytere har ett kontaktpunkt de kan henvende seg til for å avvikle samtlige framgangsmåter og formaliteter (heretter kalt «felles kontaktpunkter»). Antallet felles kontaktpunkter per medlemsstat kan variere etter regionale eller lokale ansvarsområder, eller etter de aktuelle formene for virksomhet. Opprettelsen av felles kontaktpunkter bør ikke berøre fordelingen av oppgaver mellom vedkommende myndigheter på nasjonalt plan. Dersom det er flere vedkommende myndigheter på regionalt eller lokalt plan, kan en av dem påta seg rollen som felles kontaktpunkt og koordinator. Felles kontaktpunkter kan ikke opprettes bare av forvaltningsmyndigheter, men også av handelskamre eller håndverksforeninger, eller av yrkesorganisasjoner eller private organer som en medlemsstat beslutter å betro denne oppgaven til. Felles kontaktpunkter har en viktig rolle å spille når det gjelder å bistå tjenesteytere, enten som den direkte vedkommende myndighet som utsteder de dokumentene som er nødvendige for å få adgang til tjenestevirksomhet, eller som et mellomledd mellom tjenesteyteren og de direkte vedkommende myndigheter.
- 49) Det gebyr som felles kontaktpunkter kan kreve, bør stå i forhold til kostnadene ved de framgangsmåtene og formalitetene som de behandler. Dette bør ikke hindre medlemsstatene i å overlate til de felles kontaktpunktene å kreve inn andre administrative gebyrer som for eksempel tilsynsorganers gebyrer.
- 50) Tjenesteytere og –mottakere må ha lett tilgang til visse typer informasjon. Innenfor rammen av dette direktiv bør det være opp til hver enkelt medlemsstat å bestemme hvordan informasjonen skal gis til tjenesteytere og –mottakere. Særlig kan medlemsstatenes plikt til å sikre at relevant informasjon er lett tilgjengelig for tjenesteytere og –mottakere og for offentligheten, oppfylles ved å gjøre denne informasjonen tilgjengelig på et nettsted. All informasjon bør gis på en klar og utvetydig måte.

- 51) Informasjon som gis til tjenesteytere og -mottakere, skal særlig inneholde opplysninger om framgangsmåter og formaliteter, kontaktopplysninger for vedkommende myndigheter, vilkår for tilgang til offentlige registre og databaser og opplysninger om klageadgang samt kontaktopplysninger for sammenslutninger og organisasjoner der tjenesteytere eller -mottakere kan få praktisk hjelp. Vedkommende myndigheters plikt til å bistå tjenesteytere og -mottakere bør ikke omfatte juridisk bistand i enkeltsaker. Det bør likevel gis alminnelige opplysninger om hvordan kravene normalt blir fortolket eller anvendt. Spørsmål som f.eks. gjelder ansvar for uriktige eller villedende opplysninger, bør avgjøres av medlemsstatene.
- 52) Det er avgjørende for administrativ forenkling på området tjenestevirksomhet at det i rimelig nær framtid innføres et system for elektronisk avvikling av framgangsmåter og formaliteter til fordel for tjenesteytere, tjenestemottakere og vedkommende myndigheter. For å oppfylle denne forpliktelsen til å oppnå resultater, kan det være behov for å tilpasse nasjonal lovgivning og andre regler som får anvendelse på tjenester. Denne forpliktelsen bør ikke hindre medlemsstatene i å sørge for andre måter å avvikle slike framgangsmåter og formaliteter på enn elektronisk. Det faktum at det må være mulig å avvikle disse framgangsmåtene og formalitetene over avstand, betyr særlig at medlemsstatene må sikre at de kan avvikles over landegrensene. Forpliktelsen til å oppnå resultater omfatter ikke framgangsmåter eller formaliteter som på grunn av sin art er umulige å avvikle over avstand. Dette berører heller ikke medlemsstatenes lovgivning om bruk av språk.
- 53) Tildeling av lisenser for visse former for tjenestevirksomhet kan gjøre det nødvendig at vedkommende myndighet gjennomfører en samtale med søkeren for å vurdere søkerens personlige integritet og egnethet til å yte den aktuelle tjenesten. I slike tilfeller kan det være at elektronisk avvikling av formaliteter ikke er hensiktsmessig.
- 54) Muligheten til å få adgang til tjenestevirksomhet bør underlegges tillatelse av vedkommende myndigheter bare dersom en slik beslutning oppfyller kriteriene om likebehandling, nødvendighet og forholdsmessighet. Dette betyr særlig at tillatelsesordninger bør være tillatt bare dersom en etterfølgende kontroll ikke vil være effektiv, fordi det i ettertid vil være umulig å fastslå eventuelle feil ved de aktuelle tjenestene, idet det tas behørig hensyn til den risiko og de farer som vil kunne oppstå dersom det ikke blir foretatt en forhåndskontroll. Bestemmelsen om dette i dette direktiv kan imidlertid ikke brukes som begrunnelse for tillatelsesordninger som er forbudt i henhold til andre fellesskapsrettsakter som europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/93/EF av 13. desember 1999 om en fellesskapsramme for elektroniske signaturer⁽¹⁾ eller europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked (direktivet om elektronisk handel)⁽²⁾. Resultatene av den gjensidige vurderingen vil gjøre det mulig å avgjøre på fellesskapsplan hvilke former for virksomhet tillatelsesordninger bør oppheves for.
- 55) Dette direktiv bør ikke berøre medlemsstatenes mulighet til å tilbakekalle tillatelser etter at de er gitt, dersom vilkårene for tildelingen av tillatelsen ikke lenger er oppfylt.
- 56) I henhold til Domstolens rettspraksis utgjør folkehelse, forbrukervern, dyrehelse og vern av bymiljø tvingende allmenne hensyn. Slike tvingende hensyn kan berettige anvendelsen av tillatelsesordninger og andre restriksjoner. Ingen slike tillatelsesordninger eller restriksjoner bør imidlertid innebære forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet. Videre må prinsippene om nødvendighet og forholdsmessighet alltid respekteres.
- 57) Bestemmelsene i dette direktiv om tillatelsesordninger bør gjelde for tilfeller der markedsdeltakeres adgang til eller utøvelse av tjenestevirksomhet krever en beslutning fra vedkommende myndighet. Dette berører verken vedkommende myndigheters beslutninger om å opprette et offentlig eller privat foretak for å yte en bestemt tjeneste, eller vedkommende myndigheters inngåelse av kontrakter om å yte en bestemt tjeneste som er underlagt reglene for offentlige innkjøp, ettersom dette direktiv ikke omhandler regler for offentlige innkjøp.
- 58) For å lette adgangen til og utøvelsen av tjenestevirksomhet er det viktig å vurdere tillatelsesordningene og begrunnelsene for dem, og avlegge rapport om dette. Denne rapporteringsplikten gjelder bare om det finnes tillatelsesordninger, og ikke kriteriene og vilkårene for å gi en tillatelse.

(¹) EFT L 13 av 19.1.2000, s. 12.

(²) EFT L 178 av 17.7.2000, s. 1.

- 59) Tillatelsen bør som hovedregel gjøre det mulig for tjenesteyteren å få adgang til tjenestevirksomhet eller utøve slik virksomhet på hele det nasjonale territoriet, med mindre en geografisk begrensning er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn. Miljøvern kan for eksempel berettigede kravet om en individuell tillatelse for hvert anlegg på det nasjonale territoriet. Denne bestemmelsen bør ikke berøre regional eller lokal myndighet for tildeling av tillatelser i medlemsstatene.
- 60) Dette direktiv, og særlig bestemmelsene om tillatelsesordningene og en tillatelses geografiske virkeområde, bør ikke påvirke fordelingen av regional eller lokal myndighet i medlemsstatene, herunder regionalt og lokalt selvstyre og bruken av offisielle språk.
- 61) Bestemmelsen om at vilkårene for å gi tillatelse ikke skal overlape hverandre, bør ikke hindre medlemsstatene i å anvende sine egne vilkår som angitt i tillatelsesordningen. Det eneste som bør kreves, er at vedkommende myndigheter, når de vurderer om søkeren oppfyller disse vilkårene, tar hensyn til tilsvarende vilkår som allerede er oppfylt av søkeren i en annen medlemsstat. Denne bestemmelsen bør ikke innebære at vilkårene for tildeling av tillatelse fastsatt i en annen medlemsstats tillatelsesordning må anvendes.
- 62) Dersom antallet tilgjengelige tillatelser for en gitt form for virksomhet er begrenset på grunn av knapphet på naturressurser eller teknisk kapasitet, bør det vedtas en framgangsmåte for utvelgning blant flere mulige kandidater for gjennom fri konkurranse å utvikle kvaliteten på og vilkårene for de tjenestene som tilbys brukerne. En slik framgangsmåte bør sikre åpenhet og upartiskhet, og en tillatelse som gis på denne måten, bør ikke ha uforholdsmessig lang varighet, bør ikke fornyes automatisk eller innebære fordeler for den tjenesteyteren hvis tillatelse nettopp har utløpt. Særlig bør varigheten for tillatelsen som gis, fastsettes slik at den ikke innskrenker eller begrenser fri konkurranse ut over det som er nødvendig for at tjenesteyteren skal få tilbake sine investeringskostnader og få en rimelig avkastning på investert kapital. Denne bestemmelsen bør ikke hindre medlemsstatene i å begrense antallet tillatelser av andre grunner enn knapphet på naturressurser eller teknisk kapasitet. Disse tillatelsene bør i alle tilfeller være underlagt de øvrige bestemmelsene om tillatelsesordninger i dette direktiv.
- 63) Dersom det ikke foreligger andre ordninger, bør tillatelse anses som gitt dersom det ikke er gitt svar innen en fastsatt frist. Andre ordninger kan imidlertid fastsettes for visse former for virksomhet dersom dette er objektivt begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, herunder tredjemanns rettmessige interesse. Slike andre ordninger kan omfatte nasjonale regler som fastsetter at søknaden anses som avslått dersom vedkommende myndighet ikke har gitt svar, og avslaget kan bringes inn for domstolene.
- 64) For å opprette et virkelig indre marked for tjenester er det nødvendig å oppheve de restriksjonene på etableringsadgangen og den frie bevegelighet for tjenester som fortsatt er nedfelt i visse medlemsstaters lovgivning, og som er uforenlige med henholdsvis artikkel 43 og 49 i traktaten. De restriksjonene som skal forbys, påvirker særlig det indre marked for tjenester og bør systematisk oppheves så snart som mulig.
- 65) Etableringsadgangen bygger særlig på prinsippet om likebehandling, som innebærer forbud ikke bare mot all forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet, men også all indirekte forskjellsbehandling av andre grunner, som kan gi samme resultat. Adgangen til tjenestevirksomhet eller utøvelsen av slik virksomhet i en medlemsstat, enten som hovedvirksomhet eller som en sekundær virksomhet, bør dermed ikke underlegges kriterier som etableringssted, bosted, hjemsted eller sted der tjenestevirksomheten hovedsakelig utøves. Disse kriteriene bør imidlertid ikke omfatte krav om at en tjenesteyter, eller en av dennes ansatte eller en representant, skal være til stede under utøvelsen av virksomheten når dette er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn. Dessuten bør en medlemsstat ikke begrense selskapers rettslige handleevne eller rett til å være part i en rettsak dersom de er opprettet i samsvar med lovgivningen i en annen medlemsstat på hvis territorium de har sin hovedvirksomhet. Videre bør en medlemsstat ikke kunne gi noen form for fordel til tjenesteytere som har en særlig nasjonal eller lokal sosioøkonomisk tilknytning, eller på grunn av tjenesteyterens etableringssted kunne begrense dennes frihet til å erverve, utnytte eller avhende rettigheter og varer eller til å få tilgang til ulike former for kreditt eller lokaler, i den grad disse mulighetene letter adgangen til tjenesteyterens virksomhet eller en effektiv utøvelse av virksomheten.
- 66) Adgang til eller utøvelse av tjenestevirksomhet på en medlemsstats territorium bør ikke være underlagt en økonomisk prøving. Forbudet mot økonomisk prøving som forutsetning for å gi tillatelse bør omfatte økonomisk prøving i seg selv, og ikke krav som er objektivt begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, for eksempel vern av bymiljøet, sosialpolitikk eller folkehelse. Forbudet bør ikke berøre utøvelsen av fullmakter som er tillagt de myndighetene som har ansvar for anvendelsen av konkurranselovgivningen.

- 67) Når det gjelder finansielle garantier eller forsikring, bør forbudet mot slike krav gjelde bare forpliktelsen til at den nødvendige finansielle garantien eller forsikringen må komme fra en finansinstitusjon som er etablert i vedkommende medlemsstat.
- 68) Når det gjelder forhåndsregistrering, bør forbudet mot slike krav gjelde bare forpliktelsen til at tjenesteyteren før etablering skal ha vært forhåndsregistrert i et gitt tidsrom i et register i vedkommende medlemsstat.
- 69) For å samordne moderniseringen av nasjonale lover og forskrifter på en måte som er i samsvar med kravene i det indre marked, er det nødvendig å vurdere visse nasjonale krav som ikke innebærer forskjellsbehandling, men som på grunn av sin art merkbart vil kunne begrense eller til og med hindre adgang til eller utøvelse av en virksomhet i henhold til etableringsadgangen. Denne vurderingen bør begrenses til å undersøke om disse kravene er forenlige med de kriteriene som allerede er fastsatt av Domstolen med hensyn til etableringsadgangen. Den bør ikke berøre anvendelsen av Fellesskapets konkurranseregulering. Dersom slike krav innebærer forskjellsbehandling eller ikke er objektivt begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, eller dersom de ikke står i forhold til det mål som skal nås, må de oppheves eller endres. Utfallet av denne vurderingen vil være forskjellig alt etter virksomhetens art og den berørte allmenne interesse. Slike krav kan særlig være fullt ut berettiget når de er fastsatt for å oppfylle sosialpolitiske mål.
- 70) For dette direktivs formål, og med forbehold for traktatens artikkel 16, kan tjenester anses som tjenester av allmenn økonomisk interesse bare dersom de ytes ved utførelsen av en særlig oppgave av allmenn interesse som vedkommende medlemsstat har betrodd tjenesteyteren. Tildelingen av en slik oppgave bør skje ved en eller flere rettsakter hvis form fastsettes av vedkommende medlemsstat, og der den særlige oppgavens nøyaktige art bør angis.
- 71) Framgangsmåten for gjensidig vurdering som er fastsatt i dette direktiv, bør ikke berøre medlemsstatenes frihet til i sin lovgivning å fastsette et høyt nivå for vern av den allmenne interesse, særlig når det gjelder sosialpolitiske mål. Den gjensidige vurderingen må dessuten fullt ut ta hensyn til særegenhetene ved tjenestene av allmenn økonomisk interesse og de særlige oppgavene som er knyttet til dem. Dette kan berettigede visse restriksjoner på etableringsadgangen, særlig når slike restriksjoner gjelder vern av folkehelsen og sosialpolitiske mål, og dersom de oppfyller vilkårene i artikkel 15 nr. 3 bokstav a), b) og c). Når det gjelder plikten til å ha en bestemt juridisk form for kunne yte visse tjenester på det sosiale område, har Domstolen for eksempel allerede anerkjent at det kan være berettiget å pålegge tjenesteyteren krav om ikke å ha overskudd som mål.
- 72) Tjenester av allmenn økonomisk interesse omfatter viktige oppgaver i forbindelse med sosial og geografisk utjevning. Utførelsen av disse oppgavene bør ikke hindres som følge av framgangsmåten for vurdering som er fastsatt i dette direktiv. Krav som er nødvendige for å kunne fullføre slike oppgaver, bør ikke berøres av vurderingen, men samtidig bør uberettigede restriksjoner på etableringsadgangen behandles.
- 73) Blant de kravene som skal undersøkes, er nasjonale regler som av andre grunner enn dem som er knyttet til yrkeskvalifikasjoner, forbeholder adgangen til visse former for virksomhet for bestemte tjenesteytere. Disse kravene omfatter også plikten for en tjenesteyter til å ha en bestemt juridisk form, særlig at tjenesteyteren skal være en juridisk person, et enkeltpersonforetak, en ideell organisasjon eller et selskap som er eid utelukkende av fysiske personer, samt krav som gjelder et selskaps aksjekapital, særlig plikten til å ha en minstekapital for visse former for tjenestevirksomhet eller til å ha en særlig kvalifikasjon for å kunne ha aksjekapital i eller lede visse selskaper. Vurderingen av om faste minstepriser og/eller høyeste priser er forenlige med etableringsadgangen, berører bare priser som er fastsatt av vedkommende myndigheter, særlig for yting av visse tjenester, og ikke for eksempel alminnelige regler for prisfastsettelse som ved utleie av en bolig.
- 74) Den gjensidige vurderingen betyr at medlemsstatene i løpet av perioden for innarbeiding i nasjonal lovgivning først må kartlegge sin lovgivning for å slå fast om noen av de ovennevnte kravene finnes i deres rettsorden. Medlemsstatene bør senest ved utløpet av perioden for innarbeiding i nasjonal lovgivning utarbeide en rapport om resultatene av kartleggingen. Hver rapport skal legges fram for alle de andre medlemsstatene samt berørte parter. Medlemsstatene har deretter seks måneder på seg til å komme med sine synspunkter på rapportene. Kommisjonen skal senest ett år etter datoen for innarbeiding av dette direktiv i nasjonal lovgivning utarbeide en sammendragsrapport, eventuelt fulgt av forslag til ytterligere initiativer. Om nødvendig kan Kommisjonen i samarbeid med medlemsstatene bistå dem med å utforme en felles metode.
- 75) At det i dette direktiv er angitt en rekke krav som medlemsstatene skal oppheve eller vurdere i løpet av perioden for innarbeiding i nasjonal lovgivning, berører ikke muligheten for å innlede traktatbruddsbehandling mot en medlemsstat for manglende overholdelse av traktatens artikkel 43 eller 49.

- 76) Dette direktiv gjelder ikke anvendelsen av traktatens artikkel 28-30 om fritt varebytte. De restriksjonene som er forbudt i henhold til bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester, omfatter krav som gjelder adgang til eller utøvelse av tjenestevirksomhet, og ikke de krav som gjelder varer som sådanne.
- 77) Når en markedsdeltaker reiser til en annen medlemsstat for å utøve tjenestevirksomhet der, bør det skilles mellom situasjoner som omfattes av etableringsadgangen, og situasjoner som på grunn av den aktuelle virksomhetens midlertidige art omfattes av den frie bevegelse for tjenester. Når det gjelder skillet mellom etableringsadgang og fri bevegelse for tjenester, er den viktigste faktoren i henhold til Domstolens rettspraksis spørsmålet om hvorvidt markedsdeltakeren er etablert i den medlemsstaten der vedkommende yter den aktuelle tjenesten. Dersom markedsdeltakeren er etablert i den medlemsstaten der tjenestene ytes, bør vedkommende falle inn under virkeområdet for etableringsadgangen. Dersom markedsdeltakeren derimot ikke er etablert i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, bør vedkommendes virksomhet omfattes av den frie bevegelse for tjenester. Domstolen har stadig slått fast at den aktuelle virksomhetens midlertidige art bør vurderes ikke bare i lys av tjenesteytingens varighet, men også i lys av dens hyppighet, periodiske art eller kontinuitet. Det faktum at virksomheten er av midlertidig art, bør ikke innebære at tjenesteyteren i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, ikke kan opprette en viss infrastruktur, for eksempel et kontor, en praksis eller et konsultasjonsrom, i den grad slik infrastruktur er nødvendig for at den aktuelle tjenesten skal kunne ytes.
- 78) For å sikre en effektiv gjennomføring av den frie bevegelse for tjenester og for å sikre at tjenestemottakere og –yttere kan nyte godt av og yte tjenester i hele Fellesskapet uavhengig av grenser, er det nødvendig å klargjøre i hvilken utstrekning krav fra den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, kan pålegges. Det er absolutt nødvendig å sørge for at bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester ikke hindrer den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted i å pålegge særlige krav i samsvar med prinsippene i artikkel 16 nr. 1 bokstav a)-c), ut fra hensynet til offentlig orden eller offentlig sikkerhet eller vern av folkehelsen eller miljøet.
- 79) Domstolen har stadig slått fast at en medlemsstat beholder retten til å treffe tiltak for å hindre at tjenesteytere på utilbørlig måte utnytter prinsippene for det indre marked. Om det foreligger utilbørlig utnyttelse fra en tjenesteyters side, bør fastsettes i hvert enkelt tilfelle.
- 80) Det er nødvendig å sikre at tjenesteytere kan ta med seg utstyr som er nødvendig for tjenesteytingen når de reiser for å yte tjenester i en annen medlemsstat. Det er særlig viktig å unngå tilfeller der tjenesten ikke kan ytes uten utstyret, eller situasjoner der tjenesteytere pådrar seg tilleggskostnader, for eksempel fordi de må leie eller kjøpe annet utstyr enn det de vanligvis bruker, eller i betydelig grad må endre den måten de vanligvis utøver sin virksomhet på.
- 81) Begrepet «utstyr» omfatter ikke fysiske gjenstander som enten leveres av tjenesteyteren til kunden eller blir en del av en fysisk gjenstand som et resultat av tjenestevirksomheten, for eksempel byggematerialer eller reservedeler, eller som forbrukes eller etterlates på stedet i forbindelse med tjenesteytingen, for eksempel brensel, sprengstoff, fyrverkeri, plantevernmidler, gifter eller legemidler.
- 82) Bestemmelsene i dette direktiv bør ikke utelukke at en medlemsstat anvender regler for arbeids- og ansettelsesvilkår. Regler fastsatt ved lov eller forskrift skal i henhold til traktaten være begrunnet i vern av arbeidstakere og ikke innebære forskjellsbehandling, og de bør, som fortolket av Domstolen, være nødvendige og forholdsmessige, og være i samsvar med annen relevant fellesskapsrett.
- 83) Det må sikres at bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester kan fravikes bare på de områdene som omfattes av unntak. Disse unntakene er nødvendige for å ta hensyn til integrasjonsnivået i det indre marked eller visse fellesskapsrettsakter om tjenester der det er fastsatt at en tjenesteyter er underlagt en annen lovgivning enn etableringsstatens. Videre bør det også unntaksvis kunne treffes tiltak mot en gitt tjenesteyter i visse enkelttilfeller og på visse strenge prosedyremessige og materielle vilkår. I tillegg bør enhver restriksjon på den frie bevegelse for tjenester unntaksvis tillates bare dersom den er forenlig med de grunnleggende rettighetene som utgjør en integrert del av de alminnelige rettsprinsippene i Fellesskapets rettsorden.
- 84) Unntaket fra bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester når det gjelder posttjenester, bør omfatte både virksomhet som er forbeholdt yteren av leveringspliktige tjenester, og andre posttjenester.

- 85) Unntaket fra bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester med hensyn til rettslig inndrivning av gjeld og henvisningen til en mulig framtidig harmoniseringsrettsakt bør gjelde bare adgangen til og utøvelsen av virksomhet som særlig består i å reise søksmål ved en domstol i forbindelse med inndrivning av gjeld.
- 86) Dette direktiv bør ikke berøre arbeids- og ansettelsesvilkår som i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 96/71/EF av 16. desember 1996 om utsending av arbeidstakere i forbindelse med tjenesteyting⁽¹⁾ får anvendelse på arbeidstakere som er utsendt for å yte en tjeneste på en annen medlemsstats territorium. I slike tilfeller skal tjenesteyterne i henhold til direktiv 96/71/EF oppfylle gjeldende arbeids- og ansettelsesvilkår på visse nærmere angitte områder i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted. Disse områdene er: lengste arbeidstid og korteste hviletid, minste antall feriedager med lønn per år, minstelønn, herunder overtidsbetaling, vilkår for utleie av arbeidstakere, særlig vern av arbeidstakere utleid av vikarbyråer, helse, sikkerhet og hygiene på arbeidsplassen, vernetiltak med hensyn til arbeids- og ansettelsesvilkår for gravide kvinner eller kvinner som nylig har født, og for barn og ungdom, samt likebehandling av menn og kvinner og andre bestemmelser om likebehandling. Dette gjelder ikke bare arbeids- og ansettelsesvilkår som er fastsatt ved lov, men også vilkår fastsatt i tariffavtaler eller voldgiftskjennelser som offisielt er erklært å ha allmenn gyldighet, eller som faktisk har allmenn gyldighet, som definert i direktiv 96/71/EF. Videre bør dette direktiv ikke hindre medlemsstatene i å anvende arbeids- og ansettelsesvilkår på andre områder enn dem som er nevnt i artikkel 3 nr. 1 i direktiv 96/71/EF når det er begrunnet ut fra hensynet til offentlig orden.
- 87) Dette direktiv bør heller ikke berøre arbeids- og ansettelsesvilkår i tilfeller der en arbeidstaker som er ansatt for å yte en tjeneste over landegrensene, blir rekruttert i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted. Videre bør dette direktiv heller ikke berøre den retten som den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, har til å avgjøre om det foreligger et arbeidsforhold og fastsette skillet mellom selvstendig næringsdrivende og arbeidstakere, herunder «falske selvstendig næringsdrivende». I denne sammenheng bør det viktigste kjennetegnet på et arbeidsforhold i henhold til traktatens artikkel 39 være at en person i et visst tidsrom yter tjenester for og under ledelse av en annen person mot godtgjøring. Enhver virksomhet som en person utøver utenfor et underordningsforhold, må betraktes som selvstendig næringsvirksomhet i henhold til traktatens artikkel 43 og 49.
- 88) Bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester bør ikke få anvendelse i tilfeller der en virksomhet i samsvar med fellesskapsretten er forbeholdt et bestemt yrke i en medlemsstat, for eksempel krav om at bare advokater skal yte juridisk bistand.
- 89) Det unntaket fra bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester som gjelder registrering av kjøretøyer som er leaset i en annen medlemsstat enn den der de benyttes, følger av Domstolens rettspraksis, som har anerkjent at en medlemsstat kan pålegge en slik plikt når det gjelder kjøretøyer som benyttes på medlemsstatens territorium, på vilkår som står i forhold til det mål som skal nås. Unntaket omfatter ikke tilfeldig eller midlertidig utleie.
- 90) Kontraktsforhold mellom tjenesteyter og kunde samt mellom arbeidsgiver og arbeidstaker bør ikke være omfattet av dette direktiv. Den lovgivning som får anvendelse på tjenesteyterens plikter i eller utenfor kontraktsforhold, skal fastsettes i henhold til internasjonale privatrettslige regler.
- 91) Det er unntaksvis og i enkelttilfeller nødvendig å gi medlemsstatene mulighet til, overfor en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat, å treffe tiltak som fraviker bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester, av hensyn til tjenestesikkerheten. Det bør imidlertid være mulig å treffe slike tiltak bare ved fravær av harmonisering på fellesskapsplan.
- 92) Restriksjoner på den frie bevegelse for tjenester som er i strid med dette direktiv, kan oppstå ikke bare som følge av tiltak som treffes overfor tjenesteytere, men også som følge av de mange hindringene for tjenestemottakeres, særlig forbrukes, bruk av tjenester. I dette direktiv nevnes det eksempler på visse typer restriksjoner overfor en tjenestemottaker som ønsker å benytte en tjeneste som utføres av en tjenesteyter etablert i en annen medlemsstat. Dette omfatter også tilfeller der mottakere av en tjeneste har plikt til å få tillatelse fra eller avgi en erklæring til vedkommende myndigheter for å kunne motta en tjeneste fra en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat. Dette gjelder ikke alminnelige tillatelsesordninger som også får anvendelse på bruken av en tjeneste som ytes av en tjenesteyter etablert i samme medlemsstat.

⁽¹⁾ EFT L 18 av 21.1.1997, s. 1.

- 93) Begrepet «finansiell støtte» i forbindelse med bruken av en bestemt tjeneste bør verken omfatte medlemsstatenes støtteordninger, særlig på det sosiale området eller i kultursektoren, som omfattes av Fellesskapets konkurranseregler, eller alminnelig finansiell støtte som ikke er knyttet til bruken av en bestemt tjeneste, for eksempel stipendier eller lån til studenter.
- 94) I samsvar med traktatens regler for fri bevegelighet for tjenester er forskjellsbehandling på grunnlag av mottakerens nasjonalitet eller på grunnlag av vedkommendes bostedsstat eller bosted forbudt. Slik forskjellsbehandling kan bestå i en plikt, bare for borgere av andre medlemsstater, til å legge fram originaldokumenter, bekreftede kopier, en attest på statsborgerskap eller offisielle oversettelser av dokumenter for å nyte godt av en tjeneste eller av mer fordelaktige vilkår eller priser. Forbudet mot krav som innebærer forskjellsbehandling, bør imidlertid ikke hindre at visse fordeler, særlig med hensyn til priser, forbeholdes visse mottakere, dersom dette bygger på berettigede objektive kriterier.
- 95) Prinsippet om likebehandling i det indre marked innebærer at en mottakers, og særlig en forbrukers, adgang til en tjeneste som tilbys allmennheten, ikke kan nektes eller begrenses på grunn av et kriterium i de alminnelige vilkårene som er gjort tilgjengelige for allmennheten, knyttet til mottakerens nasjonalitet eller bosted. Det følger ikke av dette at det vil være ulovlig forskjellsbehandling dersom det i slike alminnelige vilkår fastsettes ulike priser og vilkår for tjenesteyting, dersom slike priser og vilkår er berettiget av objektive grunner som kan variere fra stat til stat, for eksempel tilleggskostnader som påløper på grunn av avstand eller de tekniske kjennetegnene ved tjenesteytingen, eller ulike markedsvilkår, som for eksempel sesongbestemt høyere eller lavere etterspørsel, ulike ferieperioder i medlemsstatene og ulike konkurrenters prisfastsettelse, eller ytterligere risiko knyttet til regler som er forskjellige fra dem som gjelder i etableringsstaten. Det følger heller ikke av dette at manglende yting av en tjeneste til en forbruker på grunn av at de nødvendige immaterialrettigheter mangler på et bestemt territorium, vil utgjøre ulovlig forskjellsbehandling.
- 96) Det bør fastsettes at tjenesteyteren bør oppgi sin elektroniske postadresse, herunder adressen til sitt nettsted, som en måte å gjøre de opplysningene vedkommende har plikt til å legge fram, lett tilgjengelige for tjenestemottakeren. Videre bør en tjenesteyters plikt til å legge fram visse opplysninger i informasjonsdokumenter om sine tjenester ikke omfatte alminnelig kommersiell kommunikasjon, for eksempel reklame, men snarere dokumenter der det gis en nærmere beskrivelse av de tilbudte tjenestene, herunder dokumenter på et nettsted.
- 97) I dette direktiv er det nødvendig å fastsette visse regler for høy kvalitet på tjenester og særlig sikre krav til informasjon og åpenhet. Disse reglene bør komme til anvendelse både på tjenesteyting over landegrensene mellom medlemsstater og på tjenester som ytes i en medlemsstat av en tjenesteyter som er etablert der, uten at små og mellomstore bedrifter pålegges unødvendige byrder. De bør ikke på noen måte hindre medlemsstatene i å anvende ytterligere eller andre kvalitetskrav, i samsvar med dette direktiv og annen fellesskapsrett.
- 98) Enhver markedsdeltaker som yter tjenester som utgjør en direkte og særlig helse- og sikkerhetsrisiko eller finansiell risiko for tjenestemottakeren eller en tredjemann, bør i prinsippet være dekket av en egnet yrkesansvarsforsikring, eller av en annen tilsvarende eller sammenlignbar form for garanti, noe som særlig betyr at en slik markedsdeltaker normalt bør ha tilstrekkelig forsikringsdekning for tjenester som ytes i en eller flere andre medlemsstater enn etableringsstaten.
- 99) Forsikringen eller garantien bør være tilpasset risikoens art og omfang. Det bør derfor være nødvendig for tjenesteytere å ha dekning på tvers av landegrensene bare dersom de faktisk yter tjenester i andre medlemsstater. Medlemsstatene bør ikke fastsette nærmere regler for forsikringsdekning og for eksempel fastsette minstegrenser for forsikringssum eller grenser for utelukkelse fra forsikringsdekning. Tjenesteytere og forsikringsselskaper bør fortsatt ha den nødvendige smidigheten til å forhandle fram forsikringspoliser som er nøyaktig tilpasset risikoens art og omfang. Det er dessuten ikke nødvendig at en plikt til hensiktsmessig forsikring blir fastsatt ved lov. Det bør være tilstrekkelig at en forsikringsplikt inngår i de etiske reglene som fastsettes av bransjeorganer. Endelig bør forsikringsselskaper ikke ha plikt til å gi forsikringsdekning.
- 100) Det er nødvendig å få slutt på totalforbudene mot kommersiell kommunikasjon for lovregulerte yrker, ikke ved å oppheve forbud mot innholdet i en kommersiell kommunikasjon, men snarere ved å oppheve forbud som generelt utelukker et gitt yrke fra én eller flere former for kommersiell kommunikasjon, for eksempel et forbud mot all reklame i ett eller flere bestemte medier. Når det gjelder innholdet av og metodene for kommersiell kommunikasjon, må yrkesutøvere oppfordres til, i samsvar med fellesskapsretten, å utarbeide atferdsregler på fellesskapsplan.

- 101) Det er nødvendig og i tjenestemottakernes og særlig forbrukernes interesse å sikre at tjenesteytere har mulighet til å tilby tjenester på flere områder, og at restriksjoner i denne sammenheng begrenses til det som er nødvendig for å sikre de lovregulerte yrkenes upartiskhet, uavhengighet og integritet. Dette berører ikke restriksjoner eller forbud mot å utøve særlige former for virksomhet som har som mål å sikre uavhengighet i tilfeller der en medlemsstat betror en tjenesteyter en bestemt oppgave, særlig innenfor byutvikling, og det bør heller ikke berøre anvendelsen av konkurranseregler.
- 102) For å øke åpenheten og fremme vurderinger basert på sammenlignbare kriterier med hensyn til kvaliteten på de tjenestene som tilbys og ytes til tjenestemottakerne, er det viktig at opplysninger om betydningen av kvalitetsmerking og annen særskilt merking knyttet til disse tjenestene, er lett tilgjengelige. Dette kravet om åpenhet er særlig viktig på områder som turisme, særlig innenfor hotellvirksomhet, der bruken av klassifiseringssystemer er svært utbredt. Det bør dessuten undersøkes i hvilken utstrekning europeisk standardisering vil kunne øke tjenestenes samsvar og kvalitet. Europeiske standarder er utarbeidet av de europeiske standardiseringsorganene, Den europeiske standardiseringsorganisasjon (CEN), Den europeiske komité for elektroteknisk standardisering (CENELEC) og Det europeiske standardiseringsinstitutt for telekommunikasjoner (ETSI). Dersom det er hensiktsmessig, kan Kommisjonen etter framgangsmåtene fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv 98/34/EF av 22. juni 1998 om en informasjonsprosedyre for standarder og tekniske forskrifter samt regler for informasjons-samfunnstjenester⁽¹⁾ utstede et mandat for utarbeiding av særlige europeiske standarder.
- 103) For å løse mulige problemer med å opptre i samsvar med rettsavgjørelser er det hensiktsmessig å fastsette at medlemsstatene skal godkjenne tilsvarende garantier stilt av institusjoner eller organer som banker, forsikringsgivere eller andre ytere av finansielle tjenester etablert i en annen medlemsstat.
- 104) Utviklingen av et nett av forbrukervernmyndigheter i medlemsstatene, som er omhandlet i forordning (EF) nr. 2006/2004, utfyller det samarbeidet som er fastsatt i dette direktiv. Anvendelsen av forbrukervernlovgivning over landegrensene, særlig med hensyn til ny markedsførings- og salgspraksis, samt behovet for fjerne visse særlige hindringer for samarbeid på dette området, nødvendiggjør en større grad av samarbeid mellom medlemsstatene. På dette området må det særlig sikres
- at medlemsstatene krever at markedsdeltakere på deres territorium som har forbrukere i en annen medlemsstat som målgruppe, opphører med ulovlig praksis.
- 105) Administrativt samarbeid er vesentlig for at det indre marked for tjenester skal virke på en tilfredsstillende måte. Manglende samarbeid mellom medlemsstatene fører til en økning i antall regler som får anvendelse på tjenesteytere, eller til overlapping av kontroller av virksomhet over landegrensene, og kan også utnyttes av uærlige næringsdrivende for å unngå tilsyn eller omgå gjeldende nasjonale regler for tjenester. Det er derfor avgjørende å fastsette klare, rettslig bindende forpliktelser for medlemsstatene til å samarbeide effektivt.
- 106) I kapitlet om administrativt samarbeid bør «tilsyn» omfatte virksomhet som overvåking og undersøkelser, problemløsning, håndheving og ilegging av sanksjoner samt senere oppfølgingstiltak.
- 107) Under normale omstendigheter bør gjensidig bistand skje direkte mellom vedkommende myndigheter. Kontaktorganene utpekt av medlemsstatene bør pålegges å lette denne prosessen bare dersom det oppstår vanskeligheter, for eksempel dersom det er behov for bistand for å identifisere relevant vedkommende myndighet.
- 108) Visse forpliktelser til gjensidig bistand bør få anvendelse på alle spørsmål som omfattes av dette direktiv, herunder spørsmål som gjelder tilfeller der en tjenesteyter etablerer seg i en annen medlemsstat. Andre forpliktelser til gjensidig bistand bør få anvendelse bare på tjenesteyting over landegrensene, der bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester får anvendelse. Et annet sett av forpliktelser bør få anvendelse på alle tilfeller av tjenesteyting over landegrensene, herunder områder som ikke er omfattet av bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester. Tjenesteyting over landegrensene bør omfatte tilfeller der tjenester ytes over avstand, og tilfeller der tjenestemottakeren reiser til tjenesteyterens etableringsstat for å motta tjenester.
- 109) I tilfeller der en tjenesteyter flytter midlertidig til en annen medlemsstat enn etableringsstaten, er det nødvendig å sørge for gjensidig bistand mellom de to medlemsstatene, slik at den førstnevnte kan utføre kontroller, inspeksjoner og undersøkelser på anmodning fra etableringsstaten, eller utføre slike kontroller på eget initiativ dersom det bare dreier seg om kontroll av faktisk opplysninger.
- 110) Det bør ikke være mulig for medlemsstatene å omgå reglene fastsatt i dette direktiv, herunder bestemmelsen om adgangen til å yte tjenester, ved å utføre kontroller, inspeksjoner eller undersøkelser som innebærer forskjellsbehandling eller ikke står i forhold til det mål som skal nås.

⁽¹⁾ EFT L 204 av 21.7.1998, s. 37. Direktivet sist endret ved tilfeldesaksen av 2003.

- 111) Bestemmelsene i dette direktiv om utveksling av opplysninger om tjenesteyteres godeandel bør ikke foregripe initiativer på området for politisamarbeid og strafferettslig samarbeid, særlig når det gjelder utveksling av opplysninger mellom medlemsstatenes myndigheter med ansvar for håndheving av loven, og med hensyn til strafferegistre.
- 112) Samarbeid mellom medlemsstatene krever et velfungerende elektronisk informasjonssystem slik at vedkommende myndigheter lett kan finne fram til relevante samtalepartnere i andre medlemsstater og kommunisere på en effektiv måte.
- 113) Det er nødvendig å fastsette at medlemsstatene i samarbeid med Kommissjonen oppmuntrer berørte parter til å utarbeide atferdsregler på fellesskapsplan, særlig med sikte på å fremme kvaliteten på tjenester, idet det tas hensyn til det enkelte yrkes særlige art. Disse atferdsreglene bør være i samsvar med fellesskapsretten, særlig konkurranseretten. De bør være forenlige med rettslig bindende yrkesetiske regler i medlemsstatene.
- 114) Medlemsstatene bør oppmuntre særlig bransjeorganer, yrkesorganisasjoner og yrkessammenslutninger på fellesskapsplan til å utarbeide atferdsregler. Disse atferdsreglene bør, alt etter det enkelte yrkes særlige art, omfatte regler for kommersiell kommunikasjon for lovregulerte yrker samt yrkesetiske regler for lovregulerte yrker, som særlig har som mål å sikre uavhengighet, upartiskhet og taushetsplikt. I tillegg bør de vilkårene som gjelder for eiendomsmeglers virksomhet, omfattes av slike atferdsregler. Medlemsstatene bør treffe oppfølgingsiltak for å oppmuntre bransjeorganer, yrkesorganisasjoner og yrkessammenslutninger til å gjennomføre på nasjonalt plan de atferdsregler som er vedtatt på fellesskapsplan.
- 115) Målet med atferdsregler på fellesskapsplan er å fastsette minstestandarder for atferd, og reglene utfyller medlemsstatenes lovfestede krav. De er ikke til hinder for at medlemsstatene treffer strengere rettslige tiltak i samsvar med fellesskapsretten, eller at nasjonale bransjeorganer fastsetter bedre vern i sine nasjonale atferdsregler.
- 116) Ettersom målene for dette direktiv, som er å fjerne hindringer for etableringsadgangen for tjenesteytere i medlemsstatene og for den frie bevegelse for tjenester mellom medlemsstatene, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor på grunn av tiltakets omfang bedre kan nås på fellesskapsplan, kan Fellesskapet treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet

som fastsatt i traktatens artikkel 5. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene.

- 117) De tiltak som er nødvendige for gjennomføringen av dette direktiv, bør vedtas i samsvar med rådsbeslutning 1999/468/EF om fastsettelse av nærmere regler for utøvelsen av den gjennomføringsmyndighet som er gitt Kommissjonen⁽¹⁾.
- 118) I samsvar med nr. 34 i den tverrinstitusjonelle avtalen om bedre regelverksutforming⁽²⁾ oppfordres medlemsstatene til, for eget formål og i Fellesskapets interesse, å utarbeide og offentliggjøre egne tabeller, som så langt det er mulig viser sammenhengen mellom dette direktiv og innarbeidingstiltakene —

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

KAPITTEL I

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Artikkel 1

Formål

1. I dette direktiv fastsettes alminnelige bestemmelser som skal lette utøvelsen av etableringsadgangen for tjenesteytere og den frie bevegelse for tjenester, samtidig som det opprettholdes en høy kvalitet på tjenestene.
2. Dette direktiv omhandler verken liberalisering av tjenester av allmenn økonomisk interesse, som er forbeholdt offentlige eller private foretak, eller privatisering av offentlige foretak som yter tjenester.
3. Dette direktiv omhandler verken avskaffelse av monopoler som yter tjenester, eller støtte som gis av medlemsstatene, og som omfattes av Fellesskapets konkurranseregler.

Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes frihet til i samsvar med fellesskapsretten å definere hva de anser for å være tjenester av allmenn økonomisk interesse, hvordan disse tjenestene bør organiseres og finansieres, i samsvar med reglene for statsstøtte, og hvilke særlige forpliktelser som bør gjelde for dem.

4. Dette direktiv berører ikke tiltak som treffes på fellesskapsplan eller på nasjonalt plan i samsvar med fellesskapsretten for å verne eller fremme kulturelt eller språklig mangfold eller mediemangfold.

⁽¹⁾ EFT L 184 av 17.7.1999, s. 23. Beslutningen endret ved beslutning 2006/512/EF (EUT L 200 av 22.7.2006, s. 11).

⁽²⁾ EUT C 321 av 31.12.2003, s. 1.

5. Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes strafferett. Medlemsstatene kan imidlertid ikke begrense adgangen til å yte tjenester ved å anvende strafferettslige bestemmelser som på en særskilt måte regulerer eller påvirker adgangen til eller utøvelsen av tjenestevirksomhet, for å omgå reglene fastsatt i dette direktiv.

6. Dette direktiv berører ikke arbeidsretten, dvs. lovbestemmelser eller kontraktsbestemmelser om ansettelsesvilkår, arbeidsvilkår, herunder helse og sikkerhet på arbeidsplassen og forholdet mellom arbeidsgivere og arbeidstakere, som medlemsstatene anvender i samsvar med nasjonal lovgivning som overholder fellesskapsretten. Dette direktiv berører heller ikke medlemsstatenes trygdelovgivning.

7. Dette direktiv berører ikke utøvelsen av grunnleggende rettigheter som er anerkjent i medlemsstatene og i fellesskapsretten. Det berører heller ikke retten til å forhandle fram, inngå og håndheve tariffavtaler og retten til å gjennomføre faglige aksjoner i samsvar med nasjonal lovgivning og praksis som overholder fellesskapsretten.

Artikkel 2

Virkeområde

1. Dette direktiv får anvendelse på tjenester som ytes av tjenesteytere etablert i en medlemsstat.
2. Dette direktiv får ikke anvendelse på følgende virksomhet:
 - a) ikke-økonomiske tjenester av allmenn interesse,
 - b) finansielle tjenester som banktjenester og tjenester som gjelder kreditt, forsikring og gjenforsikring, yrkesbaserte eller individuelle pensjoner, verdipapirer, investeringsfond, betaling og investeringsrådgivning, herunder tjenestene oppført i vedlegg I til direktiv 2006/48/EF,
 - c) elektroniske kommunikasjonstjenester og –nett samt tilhørende ressurser og tjenester når det gjelder spørsmål som omfattes av direktiv 2002/19/EF, 2002/20/EF, 2002/21/EF, 2002/22/EF og 2002/58/EF,
 - d) tjenester på transportområdet, herunder havnetjenester, som faller inn under virkeområdet for traktatens avdeling V,
 - e) tjenester som ytes av vikarbyråer,
 - f) helsetjenester, uansett om de ytes innenfor rammen av helseinstitusjoner og uansett hvordan de er organisert og finansiert på nasjonalt plan, eller om de er offentlige eller private,

- g) audiovisuelle tjenester, herunder tjenester i forbindelse med film, uansett produksjons-, distribusjons- og overføringsmåte, samt radiokringkasting,
 - h) pengespillvirksomhet som innebærer innsats med pengeverdi i hasardspill, herunder lotterier, kasinospill og veddemål,
 - i) virksomhet som er forbundet med utøvelsen av offentlig myndighet som fastsatt i traktatens artikkel 45,
 - j) sosialtjenester knyttet til sosialboliger, barneomsorg og støtte til familier og personer som har varige eller midlertidige behov for det, som ytes av staten, av tjenesteytere på oppdrag fra staten eller av veldedige organisasjoner som er anerkjent av staten,
 - k) private sikkerhetstjenester,
 - l) tjenester som ytes av offentlig oppnevnte notarar og fogder.
3. Dette direktiv får ikke anvendelse på skattlegging.

Artikkel 3

Forholdet til andre bestemmelser i fellesskapsretten

1. Dersom bestemmelsene i dette direktiv strider mot en bestemmelse i en annen fellesskapsrettsakt om særlige sider ved adgangen til eller utøvelsen av tjenestevirksomhet i bestemte sektorer eller for bestemte yrker, skal bestemmelsen i den andre fellesskapsrettsakten ha forrang og få anvendelse på de berørte sektorene eller yrkene. Disse rettsaktene omfatter:
 - a) direktiv 96/71/EF,
 - b) forordning (EØF) nr. 1408/71,
 - c) rådsdirektiv 89/552/EØF av 3. oktober 1989 om samordning av visse bestemmelser om utøvelse av fjernsynsvirksomhet, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene⁽¹⁾,
 - d) direktiv 2005/36/EF.
2. Dette direktiv berører ikke internasjonale privatrettslige regler, særlig regler for hvilken lovgivning som får anvendelse på forpliktelser i og utenfor kontraktsforhold, herunder de reglene som sikrer at forbrukere nyter godt av det forbrukervern som er fastsatt i gjeldende forbrukerlovgivning i deres medlemsstat.

⁽¹⁾ EFT L 298 av 17.10.1989, s. 23. Direktivet endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 97/36/EF (EFT L 202 av 30.7.1997, s. 60).

3. Medlemsstatene skal anvende bestemmelsene i dette direktiv i henhold til traktatens regler for etableringsretten og den frie bevegelse for tjenester.

Artikkel 4

Definisjoner

I dette direktiv menes med:

- 1) «tjeneste», enhver selvstendig næringsvirksomhet, som normalt utøves mot betaling, som omhandlet i traktatens artikkel 50,
- 2) «tjenesteyter», enhver fysisk person som er borger i en medlemsstat, eller enhver juridisk person, som omhandlet i traktatens artikkel 48, som er etablert i en medlemsstat, og som tilbyr eller yter en tjeneste,
- 3) «tjenestemottaker», enhver fysisk person som er borger i en medlemsstat, eller som nyter rettigheter vedkommende er gitt ved fellesskapsrettsakter, eller enhver juridisk person, som omhandlet i traktatens artikkel 48, som er etablert i en medlemsstat, og som for yrkesformål eller andre formål benytter, eller ønsker å benytte, en tjeneste,
- 4) «etableringsstat», den medlemsstat på hvis territorium yteren av den aktuelle tjenesten er etablert,
- 5) «etablering», tjenesteyterens faktiske utøvelse av en økonomisk virksomhet, som omhandlet i traktatens artikkel 43, i et ubestemt tidsrom og ved hjelp av en stabil infrastruktur som tjenesteytingen faktisk skjer fra,
- 6) «tillatelsesordning», enhver framgangsmåte som innebærer at en tjenesteyter eller en tjenestemottaker skal henvende seg til en vedkommende myndighet for å få en formell eller en stilltiende beslutning om adgang til eller utøvelse av tjenestevirksomhet,
- 7) «krav», enhver plikt, ethvert forbud, ethvert vilkår eller enhver begrensning som er fastsatt i medlemsstatenes lover eller forskrifter, eller som følger av rettspraksis, forvaltningspraksis, bransjeorganers regler eller kollektive regler som yrkessammenslutninger eller andre yrkesorganisasjoner har vedtatt innenfor rammen av sin rettslige uavhengighet; regler fastsatt i tariffavtaler forhandlet fram av partene i arbeidslivet skal imidlertid ikke som sådanne anses som krav i henhold til dette direktiv,
- 8) «tvingende allmenne hensyn», hensyn som Domstolen i sin rettspraksis har ansett som tvingende av hensyn til den allmenne interesse, herunder følgende: offentlig orden, offentlig sikkerhet, folkehelsen, bevaring av den økonomiske stabiliteten i trykdeordningen, vern av forbrukere, tjenestemottakere og arbeidstakere, rettfærdige handelstransaksjoner, bedrageribekjempelse, vern av miljøet og bymiljøet, dyrehelse, immaterialrettigheter, bevaring av den nasjonale historiske og kunstneriske arven, sosialpolitiske og kulturpolitiske mål,
- 9) «vedkommende myndighet», ethvert organ eller enhver myndighet som i en medlemsstat har til oppgave å føre tilsyn med eller regulere tjenestevirksomhet, særlig forvaltningsmyndigheter, herunder domstoler som handler i denne egenskap, bransjeorganer og de yrkessammenslutningene eller andre yrkesorganisasjonene som innenfor rammen av sin rettslige uavhengighet på en kollektiv måte regulerer adgangen til tjenestevirksomhet eller utøvelsen av slik virksomhet,
- 10) «medlemsstat der tjenesteytingen finner sted», den medlemsstat der tjenesten ytes av en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat,
- 11) «lovregulert yrke», en eller flere former for yrkesvirksomhet som omhandlet i artikkel 3 nr. 1 bokstav a) i direktiv 2005/36/EF,
- 12) «kommersiell kommunikasjon», enhver form for kommunikasjon beregnet på å fremme, direkte eller indirekte, varene eller tjenestene eller omdømmet til et foretak, en organisasjon eller en person som driver forretnings-, industri- eller håndverksvirksomhet eller utøver et lovregulert yrke. Som kommersiell kommunikasjon i seg selv regnes ikke:
 - a) informasjon som muliggjør direkte tilgang til foretakets, organisasjonens eller personens virksomhet, særlig et domenenavn eller en elektronisk postadresse,
 - b) kommunikasjon knyttet til foretakets, organisasjonens eller personens varer, tjenester eller omdømme som er utarbeidet på en uavhengig måte, særlig dersom de ytes uten økonomisk vederlag.

KAPITTEL II

ADMINISTRATIV FORENKLING

Artikkel 5

Forenkling av framgangsmåter

1. Medlemsstatene skal undersøke de framgangsmåtene og formalitetene som får anvendelse på adgang til og utøvelse av tjenestevirksomhet. Dersom framgangsmåtene og formalitetene som undersøkes i henhold til dette nummer, ikke er tilstrekkelig enkle, skal medlemsstatene forenkle dem.
2. Kommisjonen kan etter framgangsmåten nevnt i artikkel 40 nr. 2 innføre harmoniserte skjemaer på fellesskapsplan. Disse skjemaene skal være likeverdige med de sertifikater, attestasjoner og eventuelle andre dokumenter som kreves av en tjenesteyter.

3. Dersom medlemsstatene krever at en tjenesteyter eller en tjenestemottaker legger fram et sertifikat, en attestasjon eller et annet dokument som viser at et bestemt krav er oppfylt, skal de godta alle dokumenter fra en annen medlemsstat som tjener et likeverdig formål, eller der det klart framgår at vedkommende krav er oppfylt. Medlemsstatene kan ikke kreve at et dokument fra en annen medlemsstat legges fram i form av en original, en bekreftet kopi eller en bekreftet oversettelse, unntatt i tilfeller der det er fastsatt i andre fellesskapsrettsakter, eller dersom et slikt krav er begrunnet i tvingende allmenne hensyn, herunder offentlig orden og offentlig sikkerhet.

Første ledd berører ikke medlemsstatenes rett til å kreve ikke-bekreftede oversettelser av dokumenter til et av deres offisielle språk.

4. Nr. 3 får ikke anvendelse på dokumentene nevnt i artikkel 7 nr. 2 og artikkel 50 i direktiv 2005/36/EF, i artikkel 45 nr. 3 og artikkel 46, 49 og 50 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/18/EF av 31. mars 2004 om samordning av framgangsmåtene ved tildeling av offentlige bygge- og anleggskontrakter, kontrakter om offentlige varekjøp og kontrakter om offentlige tjenesteytelser⁽¹⁾, i artikkel 3 nr. 2 i europaparlaments- og rådsdirektiv 98/5/EF av 16. februar 1998 om lettelse av adgangen til å utøve advokatyrket på permanent grunnlag i en annen medlemsstat enn staten der den faglige kvalifikasjonen er ervervet⁽²⁾, i første rådsdirektiv 68/151/EØF av 9. mars 1968 om samordning av de garantier som kreves i medlemsstatene av selskaper som definert i traktatens artikkel 58 annet ledd for å verne selskapsdeltakeres og tredjemanns interesser, med det formål å gjøre garantiene likeverdige⁽³⁾ og i ellefte rådsdirektiv 89/666/EØF av 21. desember 1989 om offentlighet angående filialer opprettet i en medlemsstat av visse former for selskaper som er underlagt en annen medlemsstats lovgivning⁽⁴⁾.

Artikkel 6

Felles kontaktpunkter

1. Medlemsstatene skal sørge for at tjenesteytere kan avvikle følgende framgangsmåter og formaliteter gjennom felles kontaktpunkter:

- a) alle framgangsmåter og formaliteter som er nødvendige for adgang til tjenestevirksomhet, særlig alle erklæringer, meldinger eller søknader som er nødvendige for å få tillatelse fra vedkommende myndigheter, herunder søknader om oppføring i et register, en oversikt eller en database, eller om registrering i et bransjeorgan eller en yrkessammenslutning,

⁽¹⁾ EUT L 134 av 30.4.2004, s. 114. Direktivet sist endret ved kommisjonsforordning (EF) nr. 2083/2005 (EUT L 333 av 20.12.2005, s. 28).

⁽²⁾ EFT L 77 av 14.3.1998, s. 36. Direktivet endret ved tiltredelsesakten av 2003.

⁽³⁾ EFT L 65 av 14.3.1998, s. 8. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/58/EF (EUT L 221 av 4.9.2003, s. 13).

⁽⁴⁾ EFT L 395 av 30.12.1989, s. 36.

- b) alle søknader om tillatelser som er nødvendige for å utøve tjenestevirksomheten.

2. Opprettelsen av felles kontaktpunkter skal ikke berøre fordelingen av oppgaver og fullmakter mellom myndighetene innenfor de nasjonale ordningene.

Artikkel 7

Rett til informasjon

1. Medlemsstatene skal sørge for at følgende opplysninger er lett tilgjengelige for tjenesteytere og tjenestemottakere gjennom de felles kontaktpunktene:

- a) krav som gjelder tjenesteytere etablert på deres territorium, særlig krav med hensyn til framgangsmåter og formaliteter som skal avvikles for å få adgang til og utøve tjenestevirksomheten,
- b) kontaktopplysninger for vedkommende myndigheter slik at disse kan kontaktes direkte, herunder nærmere opplysninger om de myndigheter som har ansvar for spørsmål om utøvelse av tjenestevirksomhet,
- c) hvordan og på hvilke vilkår det blir gitt tilgang til offentlige registre og databaser over tjenesteytere og tjenester,
- d) hvilken klageadgang som er allment tilgjengelig i tilfelle av tvist mellom vedkommende myndigheter og tjenesteyteren eller tjenestemottakeren, eller mellom en tjenesteyter og en tjenestemottaker, eller mellom tjenesteytere,
- e) kontaktopplysninger for andre sammenslutninger eller organisasjoner enn vedkommende myndigheter, der tjenesteytere eller tjenestemottakere kan få praktisk bistand.

2. Medlemsstatene skal sørge for at tjenesteytere og tjenestemottakere på anmodning kan få bistand fra vedkommende myndigheter i form av opplysninger om hvordan kravene omhandlet i nr. 1 bokstav a) i alminnelighet blir fortolket og anvendt. Ved behov skal slik rådgivning inneholde en enkel trinnvis veiledning. Opplysningene skal gis i et klart og forståelig språk.

3. Medlemsstatene skal sørge for at opplysningene og bistanden nevnt i nr. 1 og 2 blir gitt på en klar og utvetydig måte, at de er lett tilgjengelige over avstand og elektronisk og at de er ajourført.

4. Medlemsstatene skal sørge for at de felles kontaktpunktene og vedkommende myndigheter svarer så snart som mulig på enhver anmodning om opplysninger eller bistand som nevnt i nr. 1 og 2, og i tilfeller der anmodningen er feilaktig eller ugrunnet, omgående underretter søkeren om dette.

5. Medlemsstatene og Kommisjonen skal treffe oppfølgingstiltak for å oppmuntre de felles kontaktpunktene til å gjøre de opplysningene som er omhandlet i denne artikkel, tilgjengelige på andre fellesskapspråk. Dette berører ikke medlemsstatenes lovgivning om bruk av språk.

6. Vedkommende myndigheters plikt til å bistå tjenesteytere og tjenestemottakere innebærer ikke at disse myndighetene skal yte juridisk bistand i enkeltsaker, men gjelder bare alminnelige opplysninger om hvordan krav vanligvis blir fortolket eller anvendt.

Artikkel 8

Elektroniske framgangsmåter

1. Medlemsstatene skal sørge for at alle framgangsmåter og formaliteter knyttet til adgangen til og utøvelsen av tjenestevirksomhet enkelt kan avvikles over avstand og elektronisk gjennom det berørte felles kontaktpunktet og vedkommende myndigheter.

2. Nr. 1 får ikke anvendelse på inspeksjon av de lokaler der tjenesteytingen finner sted, eller av det utstyr som benyttes av tjenesteyteren, eller på fysisk undersøkelse av tjenesteyterens eller dennes ansvarlige personales egnethet eller personlige integritet.

3. Kommisjonen skal etter framgangsmåten nevnt i artikkel 40 nr. 2 vedta nærmere regler for gjennomføringen av nr. 1 i denne artikkel med sikte på å lette informasjonssystemenes samvirkingsevne og bruken av elektroniske framgangsmåter mellom medlemsstatene, idet det tas hensyn til felles standarder utviklet på fellesskapsplan.

KAPITTEL III

ETABLERINGSADGANG FOR TJENESTEYTERE

AVSNITT 1

tillatelser

Artikkel 9

Tillatelsesordninger

1. Medlemsstatene skal ikke gjøre adgangen til eller utøvelsen av tjenestevirksomhet avhengig av en tillatelsesordning, med mindre følgende vilkår er oppfylt:

- a) tillatelsesordningen innebærer ikke forskjellsbehandling av vedkommende tjenesteyter,
- b) behovet for en tillatelsesordning er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn,

c) det ønskede mål kan ikke nås ved hjelp av et mindre restriktivt tiltak, særlig fordi en etterfølgende kontroll ville finne sted for sent til å ha noen faktisk virkning.

2. I rapporten nevnt i artikkel 39 nr. 1 skal medlemsstatene beskrive sine tillatelsesordninger og begrunne at disse er forenlige med nr. 1 i denne artikkel.

3. Dette avsnitt får ikke anvendelse på de sidene ved tillatelsesordningene som direkte eller indirekte er underlagt andre fellesskapsordninger.

Artikkel 10

Vilkår for å gi tillatelse

1. Tillatelsesordninger skal bygge på kriterier som utelukker at vedkommende myndigheter utøver sin vurderingsmyndighet på en vilkårlig måte.

2. Kriteriene nevnt i nr. 1 skal

- a) ikke innebære forskjellsbehandling,
- b) være begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn,
- c) stå i forhold til dette hensynet til den allmenne interesse,
- d) være klare og utvetydige,
- e) være objektive,
- f) være offentliggjort på forhånd,
- g) være åpne og tilgjengelige.

3. Vilkårene for å gi tillatelse til en ny etablering skal ikke overlappe krav og kontroller som er tilsvarende, eller i hovedsak sammenlignbare, med hensyn til formål, og som tjenesteyteren allerede er underlagt i en annen medlemsstat eller i samme medlemsstat. Kontaktorganene nevnt i artikkel 28 nr. 2 og tjenesteyteren skal bistå vedkommende myndighet ved å legge fram nødvendige opplysninger om disse kravene.

4. Tillatelsen skal gjøre det mulig for tjenesteyteren å få adgang til eller utøve tjenestevirksomhet på den berørte medlemsstatens samlede territorium, herunder ved å opprette agenturer, datterforetak, filialer eller kontorer, unntatt når et tvingende allment hensyn berettiger en tillatelse for hver enkelt etablering eller en avgrensning av tillatelsen til en bestemt del av territoriet.

5. Tillatelsen skal gis så snart det ved en hensiktsmessig undersøkelse er slått fast at vilkårene for tillatelse er oppfylt.

6. Unntatt når tillatelse gis skal enhver beslutning truffet av vedkommende myndigheter, herunder avslag på eller tilbakekalling av en tillatelse, være fullt ut begrunnet, og kan prøves for domstolene eller andre klageinstanser.

7. Denne artikkel berører ikke myndighetsfordelingen på lokalt eller regionalt plan mellom de myndighetene i medlemsstatene som gir slik tillatelse.

Artikkel 11

Tillatelsens varighet

1. En tillatelse som gis til en tjenesteyter, skal ikke ha begrenset varighet, unntatt i tilfeller der

- a) tillatelsen blir automatisk fornyet eller bare er avhengig av at kravene fortsatt skal være oppfylt,
- b) antallet tilgjengelige tillatelser er begrenset ut fra tvingende allmenne hensyn,

eller

- c) en begrenset tillatelsesperiode kan begrunnes ut fra tvingende allmenne hensyn.

2. Nr. 1 skal ikke gjelde tidsfristen for når tjenesteyteren faktisk må starte sin virksomhet etter å ha fått tillatelse.

3. Medlemsstatene skal kreve at en tjenesteyter underretter det berørte felles kontaktpunktet nevnt i artikkel 6 om følgende endringer:

- a) opprettelse av datterforetak hvis virksomhet faller inn under tillatelsesordningens virkeområde,
- b) endringer i tjenesteyterens situasjon som fører til at vilkårene for tillatelse ikke lenger er oppfylt.

4. Denne artikkel berører ikke medlemsstatenes mulighet til å tilbakekalle tillatelser når vilkårene for tillatelse ikke lenger er oppfylt.

Artikkel 12

Utvelging blant flere kandidater

1. Dersom antallet tilgjengelige tillatelser for en gitt virksomhet er begrenset på grunn av knapphet på naturressurser eller teknisk kapasitet, skal medlemsstatene anvende en framgangsmåte for utvelging blant mulige kandidater som gir full garanti for upartiskhet og åpenhet, herunder særlig tilstrekkelig offentliggjøring av opplysninger om innledningen, gjennomføringen og avslutningen av framgangsmåten.

2. I tilfellene nevnt i nr. 1 skal tillatelse gis for et passende begrenset tidsrom og kan ikke fornyes automatisk eller innebære andre fordeler for tjenesteyteren dersom tillatelsen nettopp er utløpt, eller for personer som har særlige forbindelser med denne tjenesteyteren.

3. Med forbehold for nr. 1 og artikkel 9 og 10 kan medlemsstatene når de fastsetter reglene for framgangsmåten for utvelging, ta i betraktning hensynet til folkehelsen, sosialpolitiske mål, arbeidstakeres eller selvstendig næringsdrivendes helse og sikkerhet, miljøvern, bevaring av kulturarven og andre tvingende allmenne hensyn, i samsvar med fellesskapsretten.

Artikkel 13

Framgangsmåter for å gi tillatelse

1. Framgangsmåtene og formalitetene for å gi tillatelse skal være klare, offentliggjort på forhånd og utformet slik at de gir søkerne garanti for at deres søknad vil bli behandlet objektivt og upartisk.

2. Framgangsmåtene og formalitetene for å gi tillatelse skal ikke virke avskrekkende og ikke vanskeliggjøre eller forsinke tjenesteytingen unødige. De skal være lett tilgjengelige, og eventuelle gebyrer de kan medføre for søkerne skal være rimelige og stå i forhold til kostnadene ved de aktuelle framgangsmåtene for å gi tillatelse, og de skal ikke overstige kostnadene ved framgangsmåtene.

3. Framgangsmåtene og formalitetene for å gi tillatelse skal gi søkerne garanti for at deres søknad vil bli behandlet så snart som mulig, og under alle omstendigheter innen en rimelig frist som er fastsatt og offentliggjort på forhånd. Fristen begynner først å løpe fra det tidspunkt da all dokumentasjon er oversendt. Når det er berettiget ut fra sakens kompleksitet, kan vedkommende myndighet forlenge fristen én gang, for et begrenset tidsrom. Forlengelsen og dens varighet skal være behørig begrunnet og skal meddeles søkeren før den opprinnelige fristen har utløpt.

4. Dersom det ikke er gitt svar innen den fristen som er fastsatt eller forlenget i henhold til nr. 3, skal tillatelse anses som gitt. Andre ordninger kan imidlertid fastsettes dersom dette er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, herunder tredjemanns rettmessige interesse.

5. For alle søknader om tillatelse skal det så snart som mulig sendes en mottakskvittering. På mottakskvitteringen skal følgende angis:

- a) fristen nevnt i nr. 3,
- b) klageadgang,

- c) en erklæring om at tillatelse anses som gitt dersom det ikke er gitt svar innen den fastsatte fristen, i de tilfellene dette får anvendelse.
6. Dersom en søknad er ufullstendig, skal søkeren underrettes så snart som mulig om at det er behov for ytterligere dokumentasjon, samt om eventuelle følger for fristen nevnt i nr. 3.
7. Dersom en søknad blir avslått fordi den ikke er i samsvar med de nødvendige framgangsmåter eller formaliteter, skal søkeren underrettes om avslaget så snart som mulig.

AVSNITT 2

Forbudte krav eller krav som skal vurderes

Artikkel 14

Forbudte krav

Medlemsstatene skal ikke gjøre adgang til eller utøvelse av tjenestevirksomhet på deres territorium avhengig av at ett eller flere av følgende krav er oppfylt:

- 1) krav som innebærer forskjellsbehandling, og som direkte eller indirekte er begrunnet i nasjonalitet, eller, når det gjelder selskaper, i forretningskontorets beliggenhet, herunder særlig
 - a) krav om statsborgerskap for tjenesteyteren, tjenesteyterens personale, personer som har aksjekapital eller medlemmene av tjenesteyterens ledelses- eller kontrollorganer,
 - b) krav om at tjenesteyteren, tjenesteyterens personale, personer som har aksjekapital eller medlemmene av tjenesteyterens ledelses- eller kontrollorganer skal være bosatt på medlemsstatens territorium,
- 2) forbud mot å være etablert i mer enn én medlemsstat eller mot å være oppført i registre eller være medlem av bransjeorganer eller yrkessammenslutninger i mer enn én medlemsstat,
- 3) restriksjoner på en tjenesteyters frihet til å velge om etableringen skal gjelde hovedvirksomheten eller en sekundær virksomhet, særlig plikt for tjenesteyteren til å legge sin hovedvirksomhet til medlemsstatens territorium, eller restriksjoner på friheten til å velge mellom etablering i form av et agentur, en filial eller et datterforetak,
- 4) krav om gjensidighet med medlemsstaten der tjenesteyteren allerede er etablert, bortsett fra de krav om gjensidighet som er fastsatt i fellesskapsrettsakter om energi,

- 5) anvendelse av en økonomisk prøving i enkelttilfeller som gjør innvilging av tillatelse avhengig av bevis for at det foreligger et økonomisk behov eller en etterspørsel i markedet, av en vurdering av virksomhetens mulige eller aktuelle økonomiske virkninger eller av en vurdering av virksomhetens egnethet i forhold til målene for vedkommende myndigheters økonomiske planlegging; dette forbudet skal ikke gjelde for planleggingskrav som ikke forfølger økonomiske mål, men som er fastsatt ut fra tvingende allmenne hensyn,
- 6) direkte eller indirekte deltaking fra konkurrerende markedsdeltakere, herunder innenfor rådgivende organer, i innvilging av tillatelser eller når vedkommende myndigheter vedtar andre beslutninger, med unntak av bransjeorganer og yrkessammenslutninger eller andre organisasjoner som opptrer som vedkommende myndighet; dette forbudet skal ikke gjelde samråd med organisasjoner som handelskamre eller partene i arbeidslivet om andre saker enn individuelle søknader om tillatelse, eller en offentlig høring,
- 7) plikt til å stille eller bidra til en finansiell garanti eller til å tegne forsikring hos en tjenesteyter eller et organ som er etablert på medlemsstatens territorium. Dette berører ikke medlemsstatenes mulighet til å kreve forsikring eller finansielle garantier som sådanne, og heller ikke krav om deltaking i et kollektivt erstatningsfond, for eksempel for medlemmer av bransjeorganer eller yrkesorganisasjoner,
- 8) plikt til å ha vært forhåndsregistrert i et gitt tidsrom i registre på medlemsstatens territorium, eller til tidligere å ha utøvd virksomheten der i et gitt tidsrom.

Artikkel 15

Krav som skal vurderes

1. Medlemsstatene skal undersøke om det i deres rettsorden er fastsatt krav som omhandlet i nr. 2, og skal sørge for at disse kravene er forenlige med vilkårene oppført i nr. 3. Medlemsstatene skal tilpasse sine lover og forskrifter slik at de blir forenlige med disse vilkårene.
2. Medlemsstatene skal undersøke om deres rettsordener gjør adgang til og utøvelse av tjenestevirksomhet avhengig av at ett eller flere av følgende krav, som ikke innebærer forskjellsbehandling, er oppfylt:
 - a) kvantitative eller geografiske begrensninger, særlig i form av begrensninger som er fastsatt på grunnlag av folketallet eller en minste geografisk avstand mellom tjenesteytere,
 - b) plikt for tjenesteyteren til å ha en bestemt juridisk form,
 - c) krav som knytter seg til eierskap til selskapskapitalen,

- d) krav, med unntak av krav som gjelder spørsmål som omfattes av direktiv 2005/36/EF, eller krav som er fastsatt i andre fellesskapsrettsakter, som forbeholder bestemte tjenesteytere adgangen til vedkommende tjenestevirksomhet på grunn av virksomhetens særlige art,
- e) forbud mot å ha mer enn én etablering på samme stats territorium,
- f) krav om et minste antall ansatte,
- g) faste minstepriser og/eller høyeste priser som tjenesteyteren må overholde,
- h) plikt for tjenesteyteren til å yte andre bestemte tjenester sammen med sine egne tjenester.

3. Medlemsstatene skal kontrollere at kravene nevnt i nr. 2 oppfyller følgende vilkår:

- a) likebehandling: krav må verken direkte eller indirekte innebære forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet eller, når det gjelder selskaper, på grunnlag av beliggenheten til selskapets forretningskontor,
- b) nødvendighet: krav må være begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn,
- c) forholdsmessighet: krav må være egnet til å sikre at det fastsatte målet nås, de må ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet, og det skal ikke være mulig å erstatte disse kravene med andre, mindre restriktive tiltak som gir samme resultat.

4. Nr. 1, 2 og 3 får anvendelse på lovgivning om tjenester av allmenn økonomisk interesse bare i den utstrekning anvendelsen av disse numrene ikke juridisk eller faktisk hindrer utførelsen av den særlige betroede oppgaven.

5. I rapporten om den gjensidige vurderingen, som er omhandlet i artikkel 39 nr. 1, skal medlemsstatene angi

- a) hvilke krav de har til hensikt å beholde og hvorfor de anser at disse kravene oppfyller vilkårene i nr. 3,
- b) hvilke krav som er opphevet eller lempet på.

6. Fra 28. desember 2006 skal medlemsstatene ikke innføre nye krav av den type som er oppført i nr. 2, med mindre disse kravene oppfyller vilkårene i nr. 3.

7. Medlemsstatene skal gi melding til Kommissjonen om eventuelle nye lover og forskrifter som inneholder krav som nevnt i nr. 6, samt begrunnelsen for dem. Kommissjonen skal underrette de andre medlemsstatene om disse bestemmelsene. Meldingen skal ikke være til hinder for at medlemsstatene kan vedta de aktuelle bestemmelsene.

Innen en frist på tre måneder etter at meldingen er mottatt, skal Kommissjonen undersøke om eventuelle nye krav er forenlige med fellesskapsretten og eventuelt gjøre vedtak om å anmode den berørte medlemsstat om å avstå fra å vedta dem, eller om å oppheve dem.

Meldingen av et utkast til nasjonal lov i henhold til direktiv 98/34/EF skal oppfylle meldingsplikten fastsatt i dette direktiv.

KAPITTEL IV

FRI BEVEGELIGHET FOR TJENESTER

AVSNITT 1

Adgang til å yte tjenester og tilknyttede unntak

Artikkel 16

Adgang til å yte tjenester

1. Medlemsstatene skal respektere tjenesteyteres rett til å yte tjenester i en annen medlemsstat enn den de er etablert i.

Medlemsstaten der tjenesteytingen finner sted, skal sikre adgangen til å starte og utøve tjenestevirksomhet på sitt territorium.

Medlemsstatene skal ikke gjøre adgangen til eller utøvelsen av tjenestevirksomhet på sitt territorium avhengig av oppfyllelse av krav som ikke respekterer følgende prinsipper:

- a) likebehandling: kravet kan verken direkte eller indirekte innebære forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet eller, når det gjelder juridiske personer, på grunnlag av hvilken medlemsstat de er etablert i,
- b) nødvendighet: kravet må være begrunnet i offentlig orden, offentlig sikkerhet, folkehelsen eller miljøvern,
- c) forholdsmessighet: kravet må være egnet til å sikre at det fastsatte målet nås, og må ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å nå dette målet.

2. Medlemsstatene kan ikke begrense adgangen til å yte tjenester for en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat, ved å pålegge tjenesteyteren ett eller flere av følgende krav:

- a) plikt for tjenesteyteren til å være etablert på medlemsstatens territorium,
- b) plikt for tjenesteyteren til å få en tillatelse fra medlemsstatens vedkommende myndigheter, herunder oppføring i et register eller registrering i et bransjeorgan eller en yrkessammenslutning på medlemsstatens territorium, unntatt i tilfeller der dette er fastsatt i dette direktiv eller i andre fellesskapsdokumenter,
- c) forbud mot at tjenesteyteren oppretter en særlig form for eller type infrastruktur på medlemsstatens territorium, herunder et kontor eller en praksis som tjenesteyteren trenger for å kunne yte de aktuelle tjenestene,
- d) anvendelse av særlige kontraktsforhold mellom tjenesteyteren og tjenestemottakeren som hindrer eller begrenser selvstendig næringsdrivendes mulighet til å yte tjenester,
- e) plikt for tjenesteyteren til å inneha et særskilt identitetsbevis utstedt av medlemsstatens vedkommende myndigheter for å kunne utøve en bestemt tjenestevirksomhet,
- f) krav som påvirker bruken av utstyr og materialer som er en integrert del av den tjenesten som ytes, unntatt krav som er nødvendige for helse og sikkerhet på arbeidsplassen,
- g) restriksjoner på adgangen til å yte tjenestene nevnt i artikkel 19.

3. Medlemsstaten tjenesteyteren flytter til skal ikke hindres i å pålegge krav med hensyn til utøvelsen av tjenestevirksomheten dersom disse kravene er begrunnet ut fra hensynet til offentlig orden, offentlig sikkerhet, folkehelsen eller miljøvern, og er i samsvar med nr. 1. Det er heller ikke noe til hinder for at nevnte medlemsstat i samsvar med fellesskapsretten anvender sine regler for ansettelsesvilkår, herunder regler fastsatt i tariffavtaler.

4. Innen 28. desember 2011 skal Kommissjonen, etter samråd med medlemsstatene og partene i arbeidslivet på fellesskapsplan, oversende Europaparlamentet og Rådet en rapport om anvendelsen av denne artikkel, der den skal vurdere behovet for å foreslå harmoniseringstiltak for tjenestevirksomhet som omfattes av dette direktiv.

Artikkel 17

Ytterligere unntak fra adgangen til å yte tjenester

Artikkel 16 får ikke anvendelse på

- 1) tjenester av allmenn økonomisk interesse som ytes i en annen medlemsstat, blant annet:
 - a) i postsektoren, tjenester som omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF av 15. desember 1997 om felles regler for utviklingen av et indre marked for posttjenester i Fellesskapet og forbedring av tjenestenes kvalitet⁽¹⁾,
 - b) i elektrisitetssektoren, tjenester som omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/54/EF av 26. juni 2003 om felles regler for det indre marked for elektrisk kraft og om oppheving av direktiv 96/92/EF⁽²⁾,
 - c) i gassektoren, tjenester som omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/55/EF av 26. juni 2003 om felles regler for det indre marked for naturgass⁽³⁾,
 - d) tjenester i forbindelse med vandndistribusjon og vannforsyning samt tjenester som gjelder spillvann,
 - e) avfallsbehandling,
- 2) forhold som omfattes av direktiv 96/71/EF,
- 3) forhold som omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger⁽⁴⁾,
- 4) forhold som omfattes av rådsdirektiv 77/249/EØF av 22. mars 1977 med henblikk på å lette den faktiske gjennomføring av advokaters adgang til å yte tjenester⁽⁵⁾,
- 5) virksomhet som består i rettslig inndrivning av gjeld,

⁽¹⁾ EFT L 15 av 21.1.1998, s. 14. Direktivet sist endret ved forordning (EF) nr. 1882/2003 (EUT L 284 av 31.10.2003, s. 1).

⁽²⁾ EFT L 176 av 15.7.2003, s. 37. Direktivet sist endret ved kommisjonsvedtak 2006/653/EF (EUT L 270 av 29.9.2006, s. 72).

⁽³⁾ EUT L 176 av 15.7.2003, s. 57.

⁽⁴⁾ EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31. Direktivet endret ved forordning (EF) nr. 1882/2003.

⁽⁵⁾ EFT L 78 av 26.3.1977, s. 17. Direktivet sist endret ved tiltredelsesakten av 2003.

- 6) forhold som omfattes av avdeling II i direktiv 2005/36/EF, samt krav i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted om at en virksomhet skal forbeholdes et bestemt yrke,
- 7) forhold som omfattes av forordning (EØF) nr. 1408/71,
- 8) når det gjelder administrative formaliteter med hensyn til fri bevegelighet for personer og deres bosted, forhold som omfattes av bestemmelsene i direktiv 2004/38/EF, som fastsetter administrative formaliteter hos vedkommende myndigheter i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, som berettigede må opptre i samsvar med,
- 9) når det gjelder tredjestatsborgere som flytter til en annen medlemsstat i forbindelse med tjenesteytingen, medlemsstatenes mulighet til å kreve visum eller oppholdstillatelse for tredjestatsborgere som ikke omfattes av ordningen med gjensidig godkjenning fastsatt i artikkel 21 i konvensjonen om gjennomføring av Schengen-avtalen av 14. juni 1985 om gradvis avskaffelse av kontrollen på de felles grenser⁽¹⁾, eller muligheten til å pålegge tredjestatsborgere å melde seg for vedkommende myndigheter i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, ved eller etter innreise,
- 10) når det gjelder avfallstransport, forhold som omfattes av rådsforordning (EØF) nr. 259/93 av 1. februar 1993 om overvåking og kontroll av avfallstransport innen, inn i og ut av Det europeiske fellesskap⁽²⁾,
- 11) opphavsrett, beslektede rettigheter og rettigheter som omfattes av rådsdirektiv 87/54/EØF av 16. desember 1986 om rettslig vern av halvlederprodukters kretsmønstre⁽³⁾ og europaparlaments- og rådsdirektiv 96/9/EF av 11. mars 1996 om rettslig vern av databaser⁽⁴⁾ samt industriell eiendomsrett,
- 12) handlinger som etter loven krever medvirkning av en notar,
- 13) forhold som omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/43/EF av 17. mai 2006 om lovfestet revisjon av årsregnskap og konsernregnskap⁽⁵⁾,
- 14) registrering av kjøretøyer som er leaset i en annen medlemsstat,

- 15) bestemmelser om plikter i og utenfor kontraktsforhold, herunder kontraktsformer, fastsatt i henhold til internasjonale privatrettslige regler.

Artikkel 18

Unntak i enkelttilfeller

1. Som unntak fra artikkel 16, og bare under særlige omstendigheter, kan en medlemsstat treffe tiltak som gjelder tjenestesikkerhet, overfor en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat.
2. Tiltakene fastsatt i nr. 1 kan treffes bare dersom framgangsmåten for gjensidig bistand fastsatt i artikkel 35 er fulgt, og følgende vilkår er oppfylt:
 - a) de nasjonale bestemmelsene som tiltaket er truffet i samsvar med, har ikke vært underlagt harmonisering på fellesskapsplan på området tjenestesikkerhet,
 - b) tiltakene gir tjenestemottakeren et mer omfattende vern enn det som ville ha vært tilfellet ved et tiltak truffet av etableringsstaten i samsvar med dens nasjonale bestemmelser,
 - c) etableringsstaten har ikke truffet noen tiltak, eller har truffet tiltak som er utilstrekkelige sammenlignet med dem som er nevnt i artikkel 35 nr. 2,
 - d) tiltakene er forholdsmessige.
3. Nr. 1 og 2 berører ikke bestemmelser som er fastsatt i fellesskapsrettsakter, og som garanterer adgangen til å yte tjenester eller tillater unntak fra denne adgangen.

AVSNITT 2

Rettigheter for tjenestemottakere

Artikkel 19

Forbudte restriksjoner

Medlemsstatene kan ikke pålegge en tjenestemottaker krav som begrenser bruken av en tjeneste fra en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat, særlig ikke følgende krav:

- a) plikt til å få tillatelse fra medlemsstatens vedkommende myndigheter eller avgi en erklæring til dem,

⁽¹⁾ EFT L 239 av 22.9.2000, s. 19. Konvensjonen sist endret ved europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1160/2005 (EUT L 191 av 22.7.2005, s. 18).

⁽²⁾ EFT L 30 av 6.2.1993, s. 1. Forordningen sist endret ved kommisjonsforordning (EF) nr. 2557/2001 (EFT L 349 av 31.12.2001, s. 1).

⁽³⁾ EFT L 24 av 27.1.1987, s. 36.

⁽⁴⁾ EFT L 77 av 27.3.1996, s. 20.

⁽⁵⁾ EUT L 157 av 9.6.2006, s. 87.

- b) begrensninger som innebærer forskjellsbehandling ved tildeling av finansiell støtte på grunn av at tjenesteyteren er etablert i en annen medlemsstat, eller på grunn av beliggenheten til det sted der tjenesteytingen finner sted.

Artikkel 20

Likebehandling

1. Medlemsstatene skal sikre at tjenestemottakeren ikke underlegges krav som innebærer forskjellsbehandling på grunnlag av vedkommendes nasjonalitet eller bosted.

2. Medlemsstatene skal sikre at de alminnelige vilkårene for adgang til en tjeneste, som er gjort tilgjengelige for allmennheten av tjenesteyteren, ikke inneholder bestemmelser som innebærer forskjellsbehandling på grunnlag av mottakerens nasjonalitet eller bosted, uten at dette utelukker muligheten for å fastsette ulike vilkår for adgang der disse ulikhetene er direkte begrunnet i objektive kriterier.

Artikkel 21

Bistand til tjenestemottakere

1. Medlemsstatene skal sikre at tjenestemottakere i den medlemsstaten der de er bosatt, kan få følgende opplysninger:

- a) alminnelige opplysninger om de krav som gjelder i andre medlemsstater for adgang til og utøvelse av tjenestevirksomhet, særlig med hensyn til forbrukervern,
- b) alminnelige opplysninger om klageadgang i tilfelle av tvist mellom en tjenesteyter og en tjenestemottaker,
- c) kontaktopplysninger for sammenslutninger eller organisasjoner, herunder kontaktpunktene til Det europeiske nett av forbrukersentre (ECC-Net), der tjenesteytere eller tjenestemottakere kan få praktisk bistand.

Der det er hensiktsmessig, skal råd fra vedkommende myndigheter omfatte en enkel trinnvis veiledning. Opplysninger og bistand skal gis på en klar og utvetydig måte, være lett tilgjengelige over avstand og elektronisk, og være ajourført.

2. Medlemsstatene kan overlate ansvaret for oppgaven nevnt i nr. 1 til de felles kontaktpunktene eller til andre organer, for eksempel kontaktorganene til Det europeiske nett av forbrukersentre, forbrukersammenslutninger eller euroinfocentre.

Medlemsstatene skal meddele Kommissjonen navnene på og kontaktopplysningene for de utpekte organene. Kommissjonen skal oversende disse opplysningene til alle medlemsstatene.

3. For å oppfylle kravene fastsatt i nr. 1 og 2 skal det organet som tjenestemottakeren har henvendt seg til, om nødvendig kontakte det relevante organet i vedkommende medlemsstat. Sistnevnte skal snarest mulig sende de opplysningene det anmodes om til det anmodende organ, som skal videresende dem til tjenestemottakeren. Medlemsstatene skal sikre at disse organene gir hverandre gjensidig bistand, og skal treffe alle de tiltak som er nødvendige for et effektivt samarbeid. Medlemsstatene skal sammen med Kommissjonen opprette de praktiske ordningene som er nødvendige for gjennomføringen av nr. 1.

4. Kommissjonen skal etter framgangsmåten nevnt i artikkel 40 nr. 2 vedta gjennomføringsbestemmelser for nr. 1, 2 og 3 i denne artikkel, der de tekniske ordningene for utveksling av opplysninger mellom organer i de ulike medlemsstatene angis, og særlig informasjonssystemenes samvirkingsevne, idet det tas hensyn til felles standarder.

KAPITTEL V

TJENESTENES KVALITET

Artikkel 22

Opplysninger om tjenesteytere og deres tjenester

1. Medlemsstatene skal sikre at tjenesteytere gjør følgende opplysninger tilgjengelige for tjenestemottakeren:

- a) tjenesteyterens navn, rettslige status og juridiske form, den geografiske adressen der vedkommende er etablert og nærmere opplysninger som gjør det mulig å komme raskt i kontakt og kommunisere direkte med tjenesteyteren, eventuelt elektronisk,
- b) dersom tjenesteyteren er registrert i et handelsregister eller i et annet lignende offentlig register, registerets navn og tjenesteyterens registreringsnummer, eller tilsvarende identifikasjonsopplysninger i dette registeret,
- c) dersom virksomheten er underlagt en tillatelsesordning, nærmere opplysninger om relevant vedkommende myndighet eller felles kontaktpunkt,
- d) dersom tjenesteyteren utøver en virksomhet som er underlagt merverdiavgift, registreringsnummeret omhandlet i artikkel 22 nr. 1 i sjette rådsdirektiv 77/388/EØF av 17. mai 1977 om harmonisering av medlemsstatenes lovgivning med hensyn til omsetningsavgift — Felles merverdiavgiftssystem: ensartet avgiftsgrunnlag⁽¹⁾,

(1) EFT L 145 av 13.6.1977, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 2006/18/EF (EUT L 51 av 22.2.2006, s. 12).

- e) når det gjelder lovregulerte yrker, ethvert bransjeorgan eller ethvert lignende organ der tjenesteyteren er registrert, samt yrkestittelen og i hvilken medlemsstat denne tittelen er gitt,
- f) eventuelle alminnelige vilkår og klausuler som tjenesteyteren anvender,
- g) om tjenesteyteren anvender kontraktvilkår om lovvalg og/eller verneting,
- h) om det finnes en kundeforplikt som ikke er pålagt ved lov,
- i) prisen på tjenesten, når prisen er forhåndsbestemt av tjenesteyteren for en bestemt type tjeneste,
- j) tjenestens viktigste kjennetegn, dersom dette ikke allerede framgår av sammenhengen,
- k) forsikringen eller garantiene nevnt i artikkel 23 nr. 1, særlig forsikringsgiverens eller garantistens kontaktopplysninger samt geografisk dekning.
2. Medlemsstatene skal sikre at opplysningene nevnt i nr. 1, etter tjenesteyterens eget valg,
- a) gis av tjenesteyteren på eget initiativ,
- b) er lett tilgjengelige for tjenestemottakeren på det sted der tjenesteytingen finner sted eller kontrakten inngås,
- c) er lett tilgjengelige for tjenestemottakeren elektronisk ved hjelp av en adresse som tjenesteyteren har oppgitt,
- d) framgår av alle informasjonsdokumenter som tjenestemottakeren får av tjenesteyteren, og som inneholder en nærmere beskrivelse av den tjenesten som ytes.
3. Medlemsstatene skal sikre at tjenesteytere på anmodning fra tjenestemottakeren gir følgende tilleggsopplysninger:
- a) dersom prisen ikke er forhåndsbestemt av tjenesteyteren for en bestemt type tjeneste, prisen på tjenesten, eller, dersom nøyaktig pris ikke kan oppgis, metoden for beregning av prisen slik at tjenestemottakeren kan kontrollere den, eller et tilstrekkelig detaljert prisoverslag,
- b) når det gjelder lovregulerte yrker, en henvisning til de reglene som gjelder for et bestemt yrke i etableringsstaten, og opplysning om hvordan tjenestemottakeren får tilgang til dem,
- c) opplysninger om tjenesteyterens virksomhet på flere områder og partnerskap som er direkte knyttet til den aktuelle tjenesten, og om tiltak som er truffet for å unngå interessekonflikter. Disse opplysningene skal framgå av alle informasjonsdokumenter der tjenesteytere gir en nærmere beskrivelse av sine tjenester,
- d) eventuelle atferdsregler som tjenesteyteren er underlagt, og adressen der disse reglene kan finnes elektronisk, med angivelse av tilgjengelige språkversjoner,
- e) dersom en tjenesteyter er underlagt en atferdsregel, eller er medlem av en yrkessammenslutning eller et bransjeorgan som gir mulighet for utenrettslig tvisteløsning, opplysninger om dette. Tjenesteyteren skal angi hvordan man kan få nærmere opplysninger om kjennetegnene ved utenrettslig tvisteløsning og vilkårene for bruk av ordningen.
4. Medlemsstatene skal sørge for at de opplysningene som en tjenesteyter skal gi i samsvar med dette kapittel, blir gjort tilgjengelige eller oversendt på en klar og utvetydig måte og i god tid før kontrakten inngås eller, dersom det ikke foreligger noen skriftlig kontrakt, før tjenesten ytes.
5. Den opplysningsplikt som er fastsatt i dette kapittel, kommer i tillegg til krav som allerede er fastsatt i fellesskapsretten, og hindrer ikke medlemsstatene i å fastsette ytterligere opplysningskrav for tjenesteytere som er etablert på deres territorium.
6. Kommissjonen kan etter framgangsmåten nevnt i artikkel 40 nr. 2 angi innholdet i opplysningene nevnt i nr. 1 og 3 i denne artikkel, avhengig av særtrekkene til visse former for virksomhet, og angi praktiske gjennomføringsregler for nr. 2 i denne artikkel.

Artikkel 23

Yrkesansvarsforsikring og garantier

1. Medlemsstatene kan sikre at tjenesteytere hvis tjenester utgjør en direkte og særlig risiko for tjenestemottakerens eller en tredjemanns helse eller sikkerhet, eller for tjenestemottakerens økonomiske sikkerhet, tegner en yrkesansvarsforsikring som er tilpasset risikoens art og omfang, eller gir en garanti eller sørger for en lignende ordning som er tilsvarende, eller i hovedsak sammenlignbar, med hensyn til sitt formål.

2. Når en tjenesteyter etablerer seg på en medlemsstats territorium, kan medlemsstaten ikke kreve en yrkesansvarsforsikring eller garanti fra tjenesteyteren dersom denne allerede er dekket av en garanti som er tilsvarende, eller i hovedsak sammenlignbar, med hensyn til sitt formål og den dekning den gir når det gjelder den forsikrede risiko, forsikringssummen eller et tak for garantien samt mulige utelukkelse fra dekningen, i en annen medlemsstat der tjenesteyteren allerede er etablert. Dersom det bare foreligger en delvis tilsvarende forsikring eller garanti, kan medlemsstatene kreve en tilleggsgaranti for å dekke de forhold som ikke allerede er dekket.

Når en medlemsstat krever at en tjenesteyter som er etablert på dens territorium, skal tegne en yrkesansvarsforsikring eller stille en annen form for garanti, skal denne medlemsstaten godta som tilstrekkelig dokumentasjon bekreftelser på slik forsikringsdekning utstedt av kredittinstitusjoner og forsikringsgivere etablert i andre medlemsstater.

3. Nr. 1 og 2 berører ikke yrkesforsikrings- eller garantiordninger som er fastsatt i andre fellesskapsrettsakter.

4. Ved gjennomføring av nr. 1 kan Kommisjonen etter framgangsmåten med forskriftskomiteé nevnt i artikkel 40 nr. 2 utarbeide en liste over tjenester som har de kjennetegnene som er nevnt i nr. 1 i denne artikkel. Kommisjonen kan også etter framgangsmåten nevnt i artikkel 40 nr. 3 vedta tiltak som har til formål å endre ikke-vesentlige deler av dette direktiv, ved å utfylle det gjennom å fastlegge felles kriterier som gjør det mulig å fastsette om forsikringen eller garantiene nevnt i nr. 1 i denne artikkel er tilpasset risikoens art og omfang.

5. I denne artikkel menes med:

- «direkte og særlig risiko», en risiko som oppstår som en direkte følge av at tjenesten ytes,
- «helse og sikkerhet», med hensyn til en tjenestemottaker eller tredjemann, forebygging av dødsfall eller alvorlig personskade,
- «økonomisk sikkerhet», med hensyn til en tjenestemottaker, forebygging av vesentlige tap av penger eller verditap på eiendom,
- «yrkesansvarsforsikring», forsikring som tegnes av en tjenesteyter for å dekke et mulig ansvar overfor tjenestemottakere og eventuelt tredjemann som følge av tjenesteytingen.

Artikkel 24

Kommersiell kommunikasjon for lovregulerte yrker

1. Medlemsstatene skal oppheve alle totalforbud mot kommersiell kommunikasjon for lovregulerte yrker.

2. Medlemsstatene skal sikre at kommersiell kommunikasjon for lovregulerte yrker følger yrkesetiske regler i samsvar med fellesskapsretten, særlig med hensyn til yrkets uavhengighet, verdighet og integritet samt taushetsplikt, på en måte som er forenlig med hvert yrkes særtrekk. Yrkesetiske regler for kommersiell kommunikasjon skal innebære likebehandling, være begrunnet i tvingende allmenne hensyn og være forholdsmessige.

Artikkel 25

Virksomhet på flere områder

1. Medlemsstatene skal sikre at tjenesteytere ikke blir underlagt krav som forplikter dem til utelukkende å utøve en bestemt virksomhet, eller som begrenser deres mulighet til å utøve flere former for virksomhet i fellesskap eller i partnerskap.

Følgende tjenesteytere kan imidlertid underlegges slike krav:

- a) de lovregulerte yrkene, i den grad det er berettiget for å sikre overholdelse av yrkesetiske regler, som varierer etter det enkelte yrkes særlige art, og nødvendig for å sikre yrkenes uavhengighet og upartiskhet,
- b) tjenesteytere som yter tjenester innenfor sertifisering, akkreditering, teknisk kontroll, prøving eller forsøk, i den grad det er berettiget for å sikre deres uavhengighet og upartiskhet.

2. Dersom virksomhet på flere områder mellom de tjenesteyterne som er nevnt i nr. 1 bokstav a) og b) er godkjent, skal medlemsstatene sikre

- a) at interessekonflikter og uforenlighet mellom visse former for virksomhet hindres,
- b) at den uavhengighet og upartiskhet som kreves for visse former for virksomhet, sikres,
- c) at de yrkesetiske reglene for ulike former for virksomhet er forenlige med hverandre, særlig med hensyn til taushetsplikt.

3. I rapporten nevnt i artikkel 39 nr. 1 skal medlemsstatene angi hvilke tjenesteytere som er underlagt kravene fastsatt i nr. 1 i denne artikkel, innholdet i disse kravene og hvorfor de anser kravene for å være berettiget.

*Artikkel 26***Tiltak for å sikre tjenestenes kvalitet**

1. Medlemsstatene skal i samarbeid med Kommissjonen treffe oppfølgingstiltak for å oppmuntre tjenesteytere til på frivillig grunnlag å sikre kvaliteten på tjenesteytingen, særlig ved å bruke en av følgende metoder:

- a) få sin virksomhet sertifisert eller vurdert av uavhengige eller akkrediterte organer,
- b) utarbeide egen kvalitetsdokumentasjon eller anvende kvalitetsdokumentasjon eller kvalitetsmerkingsordninger utarbeidet av bransjeorganer på fellesskapsplan.

2. Medlemsstatene skal sørge for at opplysninger om betydningen av visse merker og kriteriene for anvendelse av merker samt andre kvalitetsangivelser som gjelder tjenester, er lett tilgjengelige for tjenesteytere og tjenestemottakere.

3. Medlemsstatene skal i samarbeid med Kommissjonen treffe oppfølgingstiltak for å oppmuntre bransjeorganer samt handelskamre, håndverksforeninger og forbrukersammenslutninger på deres territorium til å samarbeide på fellesskapsplan for å fremme kvaliteten på tjenesteytingen, særlig ved å gjøre det lettere å vurdere en tjenesteyters kompetanse.

4. Medlemsstatene skal i samarbeid med Kommissjonen treffe oppfølgingstiltak for å oppmuntre særlig forbrukerorganisasjoner til å utvikle uavhengige vurderinger av tjenesteytingens kvalitet og mangler, og særlig utvikling på fellesskapsplan av sammenlignende forsøk eller prøving samt formidling av resultatene.

5. Medlemsstatene skal i samarbeid med Kommissjonen oppmuntre til utvikling av frivillige europeiske standarder for å gjøre tjenester som ytes av tjenesteytere i ulike medlemsstater, opplysninger til tjenestemottakere og tjenestenes kvalitet mer forenlige.

*Artikkel 27***Tvisteløsning**

1. Medlemsstatene skal treffe de generelle tiltak som er nødvendige for å sikre at tjenesteytere oppgir kontaktopplysninger, særlig postadresse, telefaksnummer eller e-postadresse og et telefonnummer dit alle tjenestemottakere, herunder tjenestemottakere som er bosatt i en annen medlemsstat, kan henvende seg med en klage eller en anmodning om opplysninger om tjenesten som ytes. Tjenesteytere skal oppgi sin forretningsadresse dersom denne ikke er deres vanlige postadresse.

Medlemsstatene skal treffe de generelle tiltak som er nødvendige for å sikre at tjenesteytere snarest mulig svarer på de klagenes som er nevnt i nr. 1, og gjør sitt beste for å finne en tilfredsstillende løsning.

2. Medlemsstatene skal treffe de generelle tiltak som er nødvendige for å sikre at tjenesteytere er forpliktet til å vise at de oppfyller de opplysningsplikter som er fastsatt i dette direktiv, og at opplysningene er riktige.

3. Dersom en finansiell garanti er påkrevd for å oppfylle en rettsavgjørelse, skal medlemsstatene godkjenne tilsvarende garantier fra en kredittinstitusjon eller en forsikringsgiver etablert i en annen medlemsstat. Slike kredittinstitusjoner skal være godkjent i en medlemsstat i samsvar med direktiv 2006/48/EF, og slike forsikringsgivere skal, alt etter hva som er hensiktsmessig, være godkjent i samsvar med første rådsdirektiv 73/239/EØF av 24. juli 1973 om samordning av lover og forskrifter om adgang til å starte og utøve virksomhet innen direkte forsikring med unntak av livsforsikring⁽¹⁾ eller europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/83/EF av 5. november 2002 om livsforsikring⁽²⁾.

4. Medlemsstatene skal treffe de generelle tiltak som er nødvendige for å sikre at tjenesteytere som er underlagt atferdsregler, eller som er medlemmer av en yrkessammenslutning eller et bransjeorgan som gir mulighet til utenrettslig tvisteløsning, underretter mottakeren om dette, nevner det i ethvert dokument der tjenestene beskrives i detalj samt angir hvordan man kan få nærmere opplysninger om kjennetegnene ved og vilkårene for bruk av en slik ordning.

KAPITTEL VI**ADMINISTRATIVT SAMARBEID***Artikkel 28***Gjensidig bistand - alminnelige plikter**

1. Medlemsstatene skal gi hverandre gjensidig bistand og skal treffe tiltak for å kunne samarbeide effektivt for å sikre tilsynet med tjenesteytere og de tjenestene de yter.

2. I henhold til dette kapittel skal medlemsstatene utpeke ett eller flere kontaktorganer og oversende kontaktopplysningene for disse til de andre medlemsstatene og Kommissjonen. Kommissjonen skal offentliggjøre og regelmessig ajourføre listen over kontaktorganer.

(1) EFT L 228 av 16.8.1973, s. 3. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/68/EF (EUT L 323 av 9.12.2005, s. 1).

(2) EFT L 345 av 19.12.2002, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 2005/68/EF.

3. Anmodninger om opplysninger og om å utføre eventuelle kontroller, inspeksjoner og undersøkelser i henhold til dette kapittel skal være behørig begrunnet, særlig ved å angi grunnen til anmodningen. Opplysninger som utveksles, skal benyttes bare i forbindelse med den sak som ligger til grunn for anmodningen.

4. Dersom medlemsstatene mottar en anmodning om bistand fra vedkommende myndigheter i en annen medlemsstat, skal de sørge for at tjenesteytere som er etablert på deres territorium, gir sine vedkommende myndigheter alle de opplysninger som er nødvendige for å føre tilsyn med deres virksomhet i samsvar med nasjonal lovgivning.

5. Dersom en medlemsstat har vanskeligheter med å imøtekomme en anmodning om opplysninger, eller med å utføre kontroller, inspeksjoner eller undersøkelser, skal den raskt underrette den anmodende medlemsstat om dette for å finne en løsning.

6. Medlemsstatene skal snarest mulig og elektronisk oversende de opplysningene som andre medlemsstater eller Kommisjonen anmoder om.

7. Medlemsstatene skal sørge for at registre der tjenesteytere er oppført, og som vedkommende myndigheter har tilgang til på deres territorium, er tilgjengelige på samme vilkår for tilsvarende vedkommende myndigheter i de andre medlemsstatene.

8. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om tilfeller der andre medlemsstater ikke oppfyller sin plikt til gjensidig bistand. Om nødvendig skal Kommisjonen treffe egnede tiltak, herunder tiltak som fastsatt i traktatens artikkel 226, for å sikre at de berørte medlemsstatene oppfyller sin plikt til gjensidig bistand. Kommisjonen skal jevnlig underrette medlemsstatene om hvordan bestemmelsene om gjensidig bistand virker.

Artikkel 29

Gjensidig bistand — alminnelige plikter for etableringsstaten

1. Når det gjelder tjenesteytere som yter tjenester i en annen medlemsstat, skal etableringsstaten gi opplysninger om tjenesteytere som er etablert på dens territorium når den blir anmodet om dette av en annen medlemsstat, og særlig bekrefte at en tjenesteyter faktisk er etablert på dens territorium og, så langt medlemsstaten kjenner til, ikke utøver sin virksomhet på ulovlig måte.

2. Etableringsstaten skal foreta de kontroller, inspeksjoner og undersøkelser som en annen medlemsstat anmoder om, og underrette denne om resultatene og eventuelt om de tiltak som er truffet. Vedkommende myndigheter skal i denne sammenheng

handle innenfor rammen av den myndighet de er tillagt i sine medlemsstater. Vedkommende myndigheter kan beslutte hvilke tiltak som er best egnet i hvert enkelt tilfelle for å etterkomme anmodningen fra en annen medlemsstat.

3. Dersom etableringsstaten får faktisk kjennskap til at en tjenesteyter som er etablert på dens territorium, og som yter tjenester i andre medlemsstater, har en atferd eller utfører bestemte handlinger som, så langt den kjenner til, kan føre til alvorlig skade på personers helse eller sikkerhet eller på miljøet, skal etableringsstaten snarest mulig underrette alle de andre medlemsstatene og Kommisjonen.

Artikkel 30

Etableringsstatens tilsyn i tilfeller der tjenesteyteren midlertidig flytter til en annen medlemsstat

1. Når det gjelder tilfeller som ikke omfattes av artikkel 31 nr. 1, skal etableringsstaten sikre at det føres tilsyn med at dens krav oppfylles i samsvar med de tilsynsfullmakter som er fastsatt i nasjonal lovgivning, særlig ved tilsynstiltak på tjenesteyterens etableringssted.

2. Etableringsstaten skal ikke la være å treffe tilsyns- eller håndhevingstiltak på sitt territorium med den begrunnelse at tjenesten er ytt eller har forårsaket skade i en annen medlemsstat.

3. Den plikt som er fastsatt i nr. 1, skal ikke innebære at etableringsstaten er forpliktet til å utføre faktiske undersøkelser og kontroller på territoriet til den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted. Slike undersøkelser og kontroller skal utføres av myndighetene i den medlemsstat der tjenesteyteren midlertidig driver sin virksomhet, på anmodning fra myndighetene i etableringsstaten, i samsvar med artikkel 31.

Artikkel 31

Tilsyn utført av den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted i tilfeller der tjenesteyteren midlertidig flytter til en annen medlemsstat

1. Når det gjelder nasjonale krav som kan pålegges i henhold til artikkel 16 eller 17, er den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, ansvarlig for tilsyn med tjenesteyterens virksomhet på sitt territorium. I samsvar med fellesskapsretten skal den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted

a) treffe alle tiltak som er nødvendige for å sikre at tjenesteyteren oppfyller disse kravene med hensyn til adgang til og utøvelse av virksomheten,

b) utføre de kontroller, inspeksjoner og undersøkelser som er nødvendige for å føre tilsyn med tjenesten som ytes.

2. Dersom en tjenesteyter flytter midlertidig til en annen medlemsstat for å yte en tjeneste uten å være etablert der, skal vedkommende myndigheter i denne medlemsstaten, når det gjelder andre krav enn dem som er nevnt i nr. 1, delta i tilsynet med tjenesteyteren i samsvar med nr. 3 og 4.

3. På anmodning fra etableringsstaten skal vedkommende myndigheter i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, utføre alle kontroller, inspeksjoner og undersøkelser som er nødvendige for å sikre at etableringsstaten fører et effektivt tilsyn. Vedkommende myndigheter skal i denne sammenheng handle innenfor rammen av den myndighet de er tillagt i sin medlemsstat. Vedkommende myndigheter kan beslutte hvilke tiltak som i hvert enkelt tilfelle er best egnet for å etterkomme anmodningen fra etableringsstaten.

4. På eget initiativ kan vedkommende myndigheter i den medlemsstat der tjenesteytingen finner sted, utføre kontroller, inspeksjoner og undersøkelser på stedet, forutsatt at slike kontroller, inspeksjoner og undersøkelser ikke innebærer forskjellsbehandling, at de ikke er begrunnet i at tjenesteyteren er etablert i en annen medlemsstat og at de står i forhold til det mål som skal nås.

Artikkel 32

Varslingsordning

1. Dersom en medlemsstat får kjennskap til alvorlige bestemte handlinger eller omstendigheter knyttet til tjenestevirksomhet som kan føre til alvorlig skade på personers helse eller sikkerhet eller på miljøet på dens eget territorium, eller på andre medlemsstaters territorium, skal nevnte medlemsstat snarest mulig underrette etableringsstaten, de andre berørte medlemsstatene og Kommisjonen.

2. Kommisjonen skal fremme og delta i driften av et europeisk nett av medlemsstatenes myndigheter for å gjennomføre nr. 1.

3. Kommisjonen skal etter framgangsmåten nevnt i artikkel 40 nr. 2 vedta og regelmessig ajourføre nærmere regler for forvaltningen av nettet nevnt i nr. 2 i denne artikkel.

Artikkel 33

Opplysninger om tjenesteyteres gode vandel

1. Medlemsstatene skal på anmodning fra vedkommende myndighet i en annen medlemsstat og i samsvar med nasjonal lovgivning gi opplysninger om disiplinære eller forvaltningsmessige tiltak eller strafferettslige sanksjoner og beslutninger om insolvens eller konkurser som omfatter bedrageri, som er truffet overfor eller ilagt tjenesteyteren av vedkommende myndigheter, og som er direkte relevante for tjenesteyterens kompetanse eller yrkesmessige troverdighet. Medlemsstaten som gir slike opplysninger, skal underrette tjenesteyteren om dette.

En anmodning i henhold til nr. 1 må være behørig begrunnet, særlig når det gjelder grunnene for anmodningen om opplysninger.

2. Det skal underrettes om sanksjonene og tiltakene nevnt i nr. 1 bare dersom det er truffet en endelig beslutning. Når det gjelder andre beslutninger som kan håndheves og er nevnt i nr. 1, skal den medlemsstat som gir opplysningene, angi om en bestemt beslutning er endelig eller om den er påklaget, og bør i så fall opplyse når det kan forventes at klagen blir avgjort.

Videre skal vedkommende medlemsstat angi hvilke bestemmelser i nasjonal lovgivning som tjenesteyteren ble dømt eller straffet i henhold til.

3. Gjennomføringen av nr. 1 og 2 må være i samsvar med reglene for vern av personopplysninger og med rettighetene til personer som er dømt eller straffet i vedkommende medlemsstat, herunder av bransjeorganer. Alle relevante opplysninger som er offentlige, skal være tilgjengelige for forbrukerne.

Artikkel 34

Oppfølgingstiltak

1. Kommisjonen skal i samarbeid med medlemsstatene opprette et elektronisk system for informasjonsutveksling mellom medlemsstatene, samtidig som de tar eksisterende informasjonssystemer i betraktning.

2. Medlemsstatene skal med bistand fra Kommisjonen treffe oppfølgingstiltak for å fremme utveksling av tjenestemenn med ansvar for gjennomføringen av gjensidig bistand, samt opplæring av slike tjenestemenn, herunder språk- og dataopplæring.

3. Kommisjonen skal vurdere behovet for å opprette et flerårig program for å organisere relevant utveksling av tjenestemenn og opplæring.

Artikkel 35

Gjensidig bistand ved unntak i enkelttilfeller

1. Når en medlemsstat har til hensikt å treffe et tiltak i henhold til artikkel 18, får framgangsmåten fastsatt i nr. 2-6 i denne artikkel anvendelse, uten at dette berører rettslige skritt, herunder forundersøkelser og handlinger som utføres innenfor rammen av en strafferettslig etterforskning.

2. Medlemsstaten nevnt i nr. 1 skal anmode etableringsstaten om å treffe tiltak overfor tjenesteyteren, og skal oversende alle relevante opplysninger om den aktuelle tjenesten og sakens omstendigheter.

Etableringsstaten skal snarest mulig kontrollere om tjenesteyteren utøver sin virksomhet på lovlig måte og kontrollere de forhold som ligger til grunn for anmodningen. Den skal snarest mulig underrette den anmodende medlemsstat om hvilke tiltak som er truffet eller planlagt, eller eventuelt om grunnene til at ingen tiltak er truffet.

3. Etter etableringsstatens underretning som fastsatt i nr. 2 annet ledd, skal den anmodende medlemsstat gi melding til Kommisjonen og etableringsstaten om at den har til hensikt å treffe tiltak, og angi

- a) grunnene til at den mener at de tiltak som er truffet eller planlagt av etableringsstaten, ikke er tilstrekkelige,
- b) grunnene til at den mener at de tiltak den har til hensikt å treffe, oppfyller vilkårene i artikkel 18.

4. Tiltakene kan treffes først 15 virkedager etter datoen for meldingen fastsatt i nr. 3.

5. Uten at det berører muligheten for den anmodende medlemsstat til å treffe de aktuelle tiltakene etter utløpet av fristen fastsatt i nr. 4, skal Kommisjonen snarest mulig undersøke om de meldte tiltakene er forenlige med fellesskapsretten.

Dersom Kommisjonen kommer fram til at tiltaket ikke er forenlig med fellesskapsretten, skal den gjøre et vedtak om å anmode vedkommende medlemsstat om å avstå fra å treffe de foreslåtte tiltakene, eller å bringe de aktuelle tiltakene til opphør så snart som mulig.

6. I hastetilfeller kan en medlemsstat som har til hensikt å treffe et tiltak, fravike nr. 2, 3 og 4. I slike tilfeller skal medlemsstaten snarest mulig gi melding til Kommisjonen og etableringsstaten om tiltakene og angi grunnene til at den anser dette for å være en hastesak.

Artikkel 36

Gjennomføringstiltak

Kommisjonen skal etter framgangsmåten nevnt i artikkel 40 nr. 3 vedta de gjennomføringstiltak som har til formål å endre ikke-vesentlige deler av dette kapittel ved å utfylle det gjennom fastsettelse av fristene nevnt i artikkel 28 og 35. Kommisjonen

skal også etter framgangsmåten nevnt i artikkel 40 nr. 2 vedta de praktiske ordningene for elektronisk informasjonsutveksling mellom medlemsstatene, særlig bestemmelsene om informasjonssystemenes samvirksomhet.

KAPITTEL VII

TILNÆRMINGSPROGRAM

Artikkel 37

Atferdsregler på fellesskapsplan

1. Medlemsstatene skal i samarbeid med Kommisjonen treffe oppfølgingstiltak for å oppmuntre til at det på fellesskapsplan utarbeides atferdsregler, særlig av bransjeorganer, yrkesorganisasjoner og yrkessammenslutninger, for å lette tjenesteyting eller en tjenesteyters etablering i en annen medlemsstat, i samsvar med fellesskapsretten.

2. Medlemsstatene skal sikre at atferdsreglene nevnt i nr. 1 er tilgjengelige over avstand og elektronisk.

Artikkel 38

Ytterligere harmonisering

Kommisjonen skal innen 28. desember 2010 vurdere muligheten for å legge fram forslag til harmoniseringsordninger på følgende områder:

- a) adgang til virksomhet som består i rettslig inndrivning av gjeld,
- b) private sikkerhetstjenester og transport av kontanter og verdigjenstander.

Artikkel 39

Gjensidig vurdering

1. Medlemsstatene skal senest 28. desember 2009 legge fram for Kommisjonen en rapport som inneholder opplysningene nevnt i følgende bestemmelser:

- a) artikkel 9 nr. 2 om tillatelsesordninger,
- b) artikkel 15 nr. 5 om krav som skal vurderes,
- c) artikkel 25 nr. 3 om virksomhet på flere områder.

2. Kommisjonen skal oversende rapportene fastsatt i nr. 1 til medlemsstatene, som innen seks måneder etter mottaket skal legge fram sine merknader til hver enkelt rapport. Kommisjonen skal innen samme frist rådspørre berørte parter om rapportene.

3. Kommisjonen skal legge fram rapportene og medlemsstatenes merknader for komiteen nevnt i artikkel 40 nr. 1, som kan komme med merknader.

4. I lys av merknadene nevnt i nr. 2 og 3 skal Kommisjonen senest 28. desember 2010 legge fram en sammendragsrapport for Europaparlamentet og Rådet, eventuelt fulgt av forslag til ytterligere initiativer.

5. Medlemsstatene skal senest 28. desember 2009 legge fram for Kommisjonen en rapport om de nasjonale krav hvis anvendelse vil kunne falle inn under artikkel 16 nr. 1 tredje ledd og artikkel 16 nr. 3 første punktum, og angi grunnene til at de anser at anvendelsen av disse kravene oppfyller kriteriene nevnt i artikkel 16 nr. 1 tredje ledd og artikkel 16 nr. 3 første punktum.

Medlemsstatene skal deretter oversende Kommisjonen enhver endring i sine krav, herunder nye krav som nevnt ovenfor, og begrunne kravene.

Kommisjonen skal underrette de øvrige medlemsstatene om de oversendte kravene. En slik oversendelse skal ikke være til hinder for at medlemsstatene kan vedta de aktuelle bestemmelsene. Kommisjonen skal deretter hvert år utarbeide analyser av og retningslinjer for anvendelsen av disse bestemmelsene innenfor rammen av dette direktiv.

Artikkel 40

Komitéframgangsmåte

1. Kommisjonen skal bistås av en komité.
2. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5 og 7 i beslutning 1999/468/EF anvendelse, samtidig som det tas hensyn til bestemmelsene i beslutningens artikkel 8. Tidsrommet fastsatt i artikkel 5 nr. 6 i beslutning 1999/468/EF skal være tre måneder.
3. Når det vises til dette nummer, får artikkel 5a nr. 1-4 og artikkel 7 i beslutning 1999/468/EF anvendelse, samtidig som det tas hensyn til bestemmelsene i beslutningens artikkel 8.

Artikkel 41

Revisjonsklausul

Kommisjonen skal innen 28. desember 2011 og deretter hvert tredje år legge fram for Europaparlamentet og Rådet en omfattende rapport om anvendelsen av dette direktiv. I samsvar med artikkel 16 nr. 4 skal rapporten særlig omhandle anvendelsen av artikkel 16. Den skal også vurdere behovet for

ytterligere tiltak på områder som faller utenfor dette direktivs virkeområde. Den skal eventuelt følges av forslag til endring av dette direktiv med sikte på å gjennomføre Det indre marked for tjenester.

Artikkel 42

Endring av direktiv 98/27/EF

I vedlegget til europaparlaments- og rådsdirektiv 98/27/EF av 19. mai 1998 om nedlegging av forbod med omsyn til vern av forbrukerinteresser⁽¹⁾ skal nytt nr. 13 lyde:

«13. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/123/EF av 12. desember 2006 om tjenester i det indre marked (EUT L 376 av 27.12.2006, s. 36).»

Artikkel 43

Vern av personopplysninger

Ved gjennomføringen og anvendelsen av dette direktiv, og særlig bestemmelsene om tilsyn, skal reglene for vern av personopplysninger som fastsatt i direktiv 95/46/EF og 2002/58/EF overholdes.

KAPITTEL VIII

SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 44

Innarbeiding i nasjonal lovgivning

1. Medlemsstatene skal innen 28. desember 2009 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv.

De skal umiddelbart oversende Kommisjonen teksten til disse bestemmelsene.

Disse bestemmelsene skal, når de vedtas av medlemsstatene, inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

(1) EFT L 166 av 11.6.1998, s. 51. Direktivet sist endret ved direktiv 2005/29/EF.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste bestemmelsene i nasjonal lovgivning som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 46

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg, 12. desember 2006.

Artikkel 45

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft dagen etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

For Europaparlamentet

J. BORRELL FONTELLES

President

For Rådet

M. PEKKARINEN

Formann
